

Ang Maayong Balita Parte kay Jesu-Cristo Suno kay Juan

Ang Pulong nga Ginahalinan sang Kabuhi

¹ Sang una pa nga daan,* ara na ang *ginatawag nga* Pulong. Ang Pulong kaupod na sang Dios, kag ang Pulong mismo Dios.

² Halin pa gid sang una ang Pulong kaupod na sang Dios.

³ Paagi sa iya, ginhimo ang tanan nga butang, kag wala gid sing may nahimo nga indi paagi sa iya.

⁴ Ang Pulong amo ang ginahalinan sang kabuhi. Kag ini nga kabuhi pareho sa suga tungod kay amo ini ang nagapasanag sa hunahuna sang mga tawo.

⁵ Ini nga suga nagapasanag sa kadulom† kag ang iya kasanag wala nadaog sang kadulom.‡

⁶ Karon may tawo nga ginpadala sang Dios. Ang iya ngalan si Juan.

⁷ Ginpadala siya sang Dios sa pagsugid kon sin-o ang suga, agod paagi sa iya magatuo ang tanan nga tawo.

⁸ Indi si Juan ang suga, kundi nag-abot siya sa pagsugid kon sin-o ang suga.

* **1:1** *Sang una pa nga daan:* ukon, *Sang wala pa matuga ang kalibutan* † **1:5** *kadulom:* buot silingon, *kalibutan nga nadulman tungod sang sala* ‡ **1:5** *wala nadaog sang kadulom:* ukon, *wala naintiendihan sang mga ara sa kadulom*

⁹ Si Jesu-Cristo amo ang matuod nga suga nga nag-abot diri sa kalibutan kag nagapasanag sa hunahuna sang tanan nga tawo.

¹⁰ Nag-abot siya diri sa kalibutan. Kag bisan ginhimo ang kalibutan paagi sa iya, ang *mga tawo sang kalibutan*§ wala nagkilala sa iya.

¹¹ Nagkadto siya sa iya mismo *mga kasimanwa*, pero ang kalabanan sa ila wala magbaton sa iya.

¹² Pero ang bisan sin-o nga nagbaton kag nagtuo sa iya* ginhatagan niya sing kinamatarong† nga mangin anak sang Dios.

¹³ Nangin anak sila sang Dios indi paagi sa lawasnon nga pagkatawo ukon sa pagbuot sang tawo, kundi paagi sa pagbuot sang Dios.

¹⁴ Ang Pulong nagpakatawo kag nagpakig-upod diri sa aton. Nakita namon ang iya kadunggan bilang bugtong nga Anak sang Amay. Puno siya sang kaayo kag puro kamatuoran ang iya ginasugid.

¹⁵ Nagpamatuod si Juan parte sa iya. Nagsiling siya, “Siya amo ang akon ginasiling nga magaabot nga ulihi sa akon. Pero labaw pa siya sang sa akon, kay sa wala pa ako natawo, ara na siya nga daan.”

¹⁶ Tungod sa dako nga kaluoy ni Cristo ang iya mga pagpakamaayo sa aton tanan nagasinunod-sunod lang.

¹⁷ Ang Kasuguan ginhatag sang Dios sa aton paagi kay Moises, pero ang bugay kag ang kamatuoran nag-abot sa aton paagi kay Jesu-Cristo.

§ **1:10** *mga tawo sang kalibutan*: buot silingon, *mga tawo nga nagasunod sa malain nga pagginawi kag prinsipyo sang kalibutan*

* **1:12** *sa iya*: sa literal, *sa iya ngalan* † **1:12** *kinamatarong ukon, katungod*

18 Wala gid sing bisan sin-o nga tawo nga nakakita sa Dios *nga Amay*. Pero ginpakilala siya sa aton sang bugtong nga Anak nga Dios nga kau-pod permi sang Amay.[‡]

*Ang Mensahi ni Juan nga Manugbautiso
(Mat. 3:1-12; Mar. 1:2-8; Luc. 3:1-18)*

19 Nagpamatuod si Juan *parte kay Jesus* sang ginpakadto sa iya sang mga *lider sang mga* Judio sa Jerusalem ang pila ka pari kag Levita para pamangkuton siya kon sin-o gid siya.

20 Ginprangka sila ni Juan, “Indi ako ang Cristo *nga inyo ginahulat*.”

21 Nagpamangkot sila, “Kon indi ikaw ang Cristo, sin-o? Si Elias *nga propeta*?” Nagsabat si Juan, “Indi ako si *Elias*.” *Gani nagsiling sila liwat*, “*Siguro* ikaw ang *ginasiling nga Propeta nga magaabot*?” Pero nagsabat naman si Juan nga indi siya *ang Propeta nga ila ginasiling*.

22 Gani nagsiling sila, “*Ti sugiri kami kon sin-o gid ikaw para may isugid man kami sa mga nagsugo sa amon. Ano ang masiling mo parte sa imo kaugalingon*?”

23 Nagsabat si Juan, “Ako ang tawo nga ginham-bal ni Propeta Isaías sang nagsiling siya,

“‘May nagawali sing mabaskog sa kamingawan.

Siling niya,

Tadlunga ang alagyan nga pagaagyan sang Ginoo!’”§

‡ 1:18 *nga kau-pod permi sang Amay*: ukon, *nga ginahigugma sang Amay*; sa literal, *nga ara sa dughan sang Amay* § 1:23 Isa. 40:3

²⁴ Ang mga nagsugo gali sa ato nga mga tawo nga nagkadto kay Juan amo ang mga Pariseo.*

²⁵ Ginpamangkot nila liwat si Juan, “Ngaa nga nagapangbautiso ka sang mga tawo kon indi ikaw ang Cristo, ukon si Elias, ukon ang Propeta *nga amon ginahulat nga mag-abot?*”

²⁶ Nagsabat si Juan, “Ako nagapangbautiso sa tubig, pero may ara sa inyo subong nga wala ninyo makilala.

²⁷ Siya ang *ginasiling ko nga* magaabot nga nagasunod sa akon, pero indi gani ako takos nga mangin iya ulipon.”†

²⁸ Natabo ini sa Betania, sa tabok sang *Suba sang Jordan*, nga sa diin nagapangbautiso si Juan.

Ang Karnero sang Dios

²⁹ Sang sunod nga adlaw nakita ni Juan si Jesus nga nagapalapit sa iya. Nagsiling dayon si Juan sa *mga tawo*, “Ari na ang Karnero sang Dios nga magkuha sang sala sang *mga tawo sa* kalibutan.

³⁰ Siya amo ang akon ginasiling nga magaabot nga ulihi sa akon, pero labaw pa siya sang sa akon, kay sa wala pa ako natawo, ara na siya nga daan.

³¹ Sang una bisan gani ako wala makakilala kon sin-o gid siya. Pero nagkadto ako diri nga nagapangbautiso sa tubig para ipakilala siya sa mga taga-Israel.

³² Nagapamatuod ako nga nakita ko ang Espiritu *Santo* nga nagpanaog sa iya halin sa langit nga pareho sang pating kag nagpabilin sa iya.

* **1:24** Ukon, *Ang iban sa mga ginsugo nga mga tawo nga magkadto kay Juan mga Pariseo.* † **1:27** indi gani ako takos nga mangin iya ulipon: sa literal, *indi gani ako takos sa paghubad sang iya sandalyas*

³³ Sang una bisan gani ako wala makakilala kon sin-o gid siya, pero ang Dios nga nagsugo sa akon nga magbautiso sa tubig amo ang nagsiling nga daan sa akon nga kon makita ko na gani ang Espiritu *Santo* nga magpanaog kag magpabilin sa isa ka tawo, ina nga tawo amo ang magabautiso sa Espiritu Santo.

³⁴ Kag ina nakita ko gid. Gani napamatud-an ko gid nga siya amo ang Anak sang Dios.”

Ang Nahauna nga mga Sumulunod ni Jesus

³⁵ Sang sunod nga adlaw, didto naman si Juan kaupod ang duha ka tawo nga iya sumulunod.

³⁶ Pagkakita niya kay Jesus nga nagalabay, nagsiling siya, “Ari na ang Karnero sang Dios.”[‡]

³⁷ Pagkabati sadto sang duha niya ka sumulunod, nagsunod sila dayon kay Jesus.

³⁸ Pagbalikid ni Jesus, nakita niya sila nga nagsunod. Gani nagpamangkot siya, “Ano bala ang inyo kinahanglan?” Nagsabat sila, “Rabbi, sa diin ka bala nagaestar?” (Ang buot silingon sang Rabbi “Manunudlo.”)

³⁹ Nagsiling siya, “Dali, upod kamo sa akon para makita ninyo.” Gani nag-upod sila kag nakita nila ang iya ginaestaran. Mga alas kuwatro na sadto sang hapon, gani didto na lang sila nagpabilin hasta mag-aga.

⁴⁰ Ang isa sa duha nga nakabati sa ginsiling ni Juan kag nagsunod kay Jesus amo si Andres nga utod ni Simon Pedro.

[‡] **1:36** *Karnero sang Dios*: buot silingon, si Jesus pareho sang karnero nga ihalad para sa kapatawaran sang sala sang mga tawo.

⁴¹ *Pagkaaga*, ginpangita niya dayon ang iya utod nga si Simon kag ginsugiran niya nga nakita nila ang Mesias. (Ang buot silingon sang Mesias “Cristo.”)

⁴² Dayon gindala niya si Simon kay Jesus. Pag-abot nila kay Jesus, gintulok ni Jesus si Simon kag nagsiling, “Ikaw si Simon nga anak ni Juan. Pero halin subong tawgon ka na nga Cefas.” Ang Cefas pareho man sa ngalan nga Pedro. §

Gintawag ni Jesus si Felipe kag si Natanael

⁴³ Sang sunod nga adlaw, nagdesisyon si Jesus nga magkadto sa Galilea. *Pag-abot niya didto*, nakita niya si Felipe kag ginsilingan, “Dali, sunod sa akon!”

⁴⁴ (Si Felipe nga ini taga-Betsaida.* Taga-didto man si Andres kag si Pedro.)

⁴⁵ Dayon ginpangita ni Felipe si Natanael. Kag *sang nakita na niya*, nagsiling siya sa iya, “Nakita na namon ang tawo nga ginmitlang ni Moises sa Kasuguan kag *ginmitlang man sa ginsulat* sang mga propeta. Siya gali amo si Jesus nga taga-Nazaret nga anak ni Jose.”

⁴⁶ Nagsiling si Natanael, “May ara bala nga maayo halin sa Nazaret?” Nagsabat si Felipe, “Dali, upod bala para makita mo.”

⁴⁷ Pagkakita ni Jesus kay Natanael nga naga-palapit sa iya, nagsiling siya, “Ari ang matuod nga Israelinhon nga wala gid nagadaya.” †

§ 1:42 *Pedro*: ang buot silingon “bato” * 1:44 *Betsaida*: isa ka lugar sa probinsya sang Galilea. † 1:47 *wala gid nagadaya*: ukon, wala gid nagabutig

⁴⁸ Nagsiling dayon si Natanael sa iya, “Ngaa kilala mo ako?” Nagsabat si Jesus, “Sa wala ka pa gintawag ni Felipe, nakita ko na ikaw didto sa idalom sang kahoy nga higera.”

⁴⁹ Gani nagsiling si Natanael, “Manunudlo,” matuod gid nga ikaw ang Anak sang Dios! Ikaw ang hari sang Israel.

⁵⁰ Nagsiling dayon si Jesus sa iya, “Nagatuo ka bala sa akon tungod kay nagsiling ako sa imo nga nakita ko ikaw didto sa idalom sang kahoy nga higera? Mas sobra pa dira ang imo makita sa pila ka adlaw.”

⁵¹ Kag nagsiling pa gid si Jesus sa iya, “Sa pagka-matuod, ginasugid ko sa inyo nga magaabot ang adlaw nga makita ninyo ang langit nga nagaabri kag makita man ninyo ang mga anghel sang Dios nga nagasaka-panaog pakadto[‡] sa *akon nga* Anak sang Tawo.”

2

Ang Kasal sa Banwa sang Cana

¹ Pagkaligad sang duha ka adlaw, may kasal sa Cana nga sakop sang Galilea. Didto ang iloy ni Jesus.

² Gin-imbistar man si Jesus kag ang iya mga sumulunod.

³ Kag natabuan nga naubos ang bino *didto sa punsyon*. Gani nagsiling ang iloy ni Jesus sa iya, “Naubusan sila sing bino.”

⁴ Nagsabat si Jesus, “Babayi,* indi kinahanglan

[‡] **1:51** Gen. 28:12 ^{*} **2:4** *Babayi*: Indi klaro kon ngaa gintawag ni Jesus ang iya iloy nga “Babayi,” pero wala ini siguro nagakahulugan nga wala niya ginatahod ang iya iloy.

nga singganan mo pa ako kon ano ang akon dapat himuon. Wala pa mag-abot ang akon tion.”

⁵ Nagsiling dayon ang iloy ni Jesus sa mga suluguon, “Himua lang ninyo ang bisan ano nga isugo niya.”

⁶ May mga pagsulundan ang mga Judio sa pagpanghinaw antes magkaon. Gani may anom didto ka tadyaw nga ang kada tadyaw sarang masudlan sang mga 20 ukon 30 ka galon nga tubig.

⁷ Nagsiling si Jesus sa mga suluguon, “Pun-a ninyo sing tubig ang mga tadyaw.” Gani ginpuno nila ini.

⁸ Pagkatapos nagsiling si Jesus sa ila, “Sige, magsandok kamo kag dal-a sa nagadumala sang punsyon.” Gani nagsandok sila kag gindala didto sa nagadumala,

⁹ kag gindimdiman dayon sang nagadumala ang tubig nga nahimo nga bino. Wala siya nakahibalo kon diin naghalin ang bino. (Pero nakahibalo ang mga suluguon nga nagsandok sang tubig.) Gani gintawag niya ang nobyo

¹⁰ kag ginsilingan, “Kalabanan sa mga tawo nagaserbi sang maayo nga klase nga bino sa umpisa kag kon damo na gani ang nainom sang mga bisita, amo na ang ila paghatag sang ordinaryo nga bino. Pero ikaw ya lain, kay subong mo lang ginpaguwa ang maayo nga klase nga bino.”

¹¹ Ang natabo nga ini sa Cana nga sakop sang Galilea amo ang una nga milagro nga ginhimo ni Jesus. *Sa iya ginhimo nga ini* ginpakita niya ang iya gahom, kag nagtuo sa iya ang iya mga sumulunod.

¹² Pagkatapos sang kasal, nagpa-Capernaum si Jesus kaupod sang iya iloy, mga utod, kag mga

sumulunod, kag nagtiner sila didto sing pila ka adlaw.

Nagkadto si Jesus sa Templo

(Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-17; Luc. 19:45-46)

¹³ Malapit na ang piesta sang mga Judio nga ginatawag nga Piesta sang Paglabay sang Anghel. Gani nagpa-Jerusalem si Jesus.

¹⁴ Kag *didto* may nakita siya nga mga tawo sa templo nga nagabaligya sang mga inughalad nga mga baka, mga karnero kag mga pating. May mga tawo man didto nga nagapangbaylo sang kuwarta sa ila mga lamisa.

¹⁵ Gani naghimo siya sing halanot nga lubid. Pagkatapos ginpanabog niya ang mga karnero kag mga baka paguwa sa templo. Ginpangwas-ag man niya ang mga kuwarta sang mga manugbaylo sang kuwarta kag ginpamaliskad ang ila mga lamisa.

¹⁶ Nagsiling siya sa mga nagabaligya sang pat-ing, “Kuhaa ninyo ini diri! Indi ninyo paghimua nga balaligyaan ang balay sang akon Amay!”

¹⁷ Sa sining iya ginhimo, nadumduman sang iya mga sumulunod ang ginasiling sang Kasulatan, “Tungod sang akon pagpakamahala sa imo balay malaglag ako.”†

¹⁸ Tungod sang iya ginhimo, nagpamangkot ang mga *lider sang mga* Judio sa iya, “Ano nga milagro ang imo mahimo nga ipakita sa amon nga ikaw may awtoridad sa paghimo sini?”

† 2:17 Sal. 69:9

19 Nagsabat si Jesus, “Gub-a ninyo ang templo nga ini kag sa sulod sang tatlo ka adlaw patindugon ko liwat.”

20 Nagsiling sila, “Ang templo nga ini ginpatindog sa sulod sang 46 ka tuig kag patindugon mo lang sa sulod sang tatlo ka adlaw?”

21 Pero *wala sila nakaintiendi, kay* ang ginatunod ni Jesus nga templo amo ang iya lawas.

22 Gani sang nabanhaw siya, nadumduman sang iya mga sumulunod nga ginhambal niya ini. Kag nagpati sila *sa ginpropesiya* sang Kasulatan kag sa iya ginsiling *parte sa iya pagkabanhaw*.

Nahibaluan ni Jesus kon ano ang sa Tagipusuon sang Tanan nga Tawo

23 Sang didto si Jesus sa Jerusalem, sang tiyempo sang Piesta sang Paglabay sang Anghel, madamo ang nakakita sang mga milagro nga iya ginpanghimo kag madamo sa ila ang nagtuo sa iya.‡

24 Pero si Jesus wala nagsalig sa ila pagtuo sa iya kay nahibaluan man niya ang tanan nga tawo.

25 Indi na kinahanglan nga sugiran pa siya parte sa mga tawo, kay nahibaluan na niya nga daan kon ano gid ang sa sulod sang ila tagipusuon.

3

Si Jesus kag si Nicodemus

1 May isa ka tawo nga ang iya ngalan si Nicodemus. Ini nga tawo isa sa mga manugdumala sang mga Judio, kag miyembro siya sang grupo nga ginatawag nga Pariseo.

‡ 2:23 sa iya: sa literal, *sa iya ngalan*

² Isa sadto ka gab-i, nagkadto siya kay Jesus kag nagsiling sa iya, “Rabbi,* nahibaluan namon nga ikaw manunudlo nga ginpadala sang Dios, tungod kay wala sing may makahimo sang mga milagro nga pareho sang imo ginapanghimo kon ang Dios wala nagaupod sa iya.”

³ Nagsabat si Jesus, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa imo nga wala sing tawo nga masakop sa paghari sang Dios† kon indi siya matawo liwat.”‡

⁴ Nagpamangkot si Nicodemus, “Ti, paano ang pagkatawo liwat sang tawo kon tigulang na siya? Indi na siya puwede nga magsulod sa tiyan sang iya iloy para magpakatawo liwat.”

⁵ Nagsabat si Jesus, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa imo nga wala sing tawo nga masakop sa paghari sang Dios kon indi siya matawo paagi sa tubig kag sa Espiritu Santo.

⁶ Ang ginbata paagi sa tawo, tawhanon, pero ang ginbata paagi sa gahom sang Espiritu Santo, espirituhanon.

⁷ Gani indi ka matingala sa akon ginsiling sa imo nga kinahanglan matawo kamo liwat.

⁸ Nagahuyop ang hangin sa bisan diin nga iya gusto. Mabatian ta ang iya huni, pero wala kita kahibalo kon diin ini nagahalin kag kon diin ini nagapakadto. Pareho man sini sa tawo nga natawo paagi sa Espiritu Santo.”

⁹ Gani nagpamangkot si Nicodemus, “Ti paano bala ang pagkahimo sini?”

* **3:2** *Rabbi*: buot silingon, manunudlo † **3:3** *masakop sa paghari sang Dios*: sa literal, *makakita sang ginharian sang Dios* ‡ **3:3** *matawo liwat*: ukon, *matawo halin sa ibabaw*

¹⁰ Nagsabat si Jesus, “Bantog ka nga manunudlo sa Israel, pero wala ka kahibalo sini?”

¹¹ Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa imo nga ang mga butang nga amon nahibaluan kag nakita amo ang amon ginasugid. Ugaling indi kamo magpati sa amon ginasugid.

¹² Karon, kon wala gani kamo nagapati sa akon ginasugid sa inyo parte sa mga butang diri sa kalibutan, mas indi na gid kamo magpati sa akon kon sugiran ko kamo parte sa mga butang didto sa langit.

¹³ Kag wala sing bisan sin-o nga nakasaka sa langit kundi *ako lang gid nga* Anak sang Tawo, kay didto man *ako* naghaling sa langit.”

¹⁴ *Nagsiling pa gid si Jesus*, “Pareho sang ginhimo ni Moises sa iya pagbayaw sang man-og sa kamingawan, sa amo man nga paagi, *ako nga* Anak sang Tawo kinahanglan nga pagabayawon man,§

¹⁵ para ang kada isa nga magtuo sa akon makaangkon sang kabuhi nga wala sing katapusan.”

¹⁶ Kay ginahigugma gid sang Dios ang *mga tawo* sa kalibutan, amo gani nga ginhatag niya ang iya bugtong nga Anak, para ang bisan sin-o nga magtuo sa iya indi mawala* kundi hatagan sang kabuhi nga wala sing katapusan.

§ **3:14** Sa Num. 21:8-9, ginhimo ni Moises ang man-og nga saway kag ginhigot ini sa kahoy nga malaba kag ginbandira. Ang bisan sin-o nga ginkagat sang man-og magaayo kon magtulok sining man-og nga saway. * **3:16** *mawala*: sa English, *perish*, *be destroyed*

¹⁷ Kay ang Dios wala nagpadala sang iya Anak diri sa kalibutan para sentensyahan ang mga tawo *nga silutan*, kundi ginpadala niya siya sa pagluwas sang mga tawo.

¹⁸ *Gani* ang bisan sin-o nga tawo nga nagatuo sa iya indi pagsentensyahan *nga silutan*, pero ang bisan sin-o nga wala nagatuo *sa iya* nasentensyahan na tungod nga wala siya nagtuo sa bugtong nga Anak sang Dios.[†]

¹⁹ Silutan sila tungod kay nag-abot siya diri sa kalibutan bilang suga[‡] pero mas gusto pa sang mga tawo nga magpabilin sa kadulom sang sa magpalapit sa *iya nga nagahatag sang kasanag*, kay malain ang ila mga ginahimo.

²⁰ Ang tawo nga malain ang iya ginahimo wala naluyag sa kasanag. Nagalikaw pa gani siya sa kasanag kay basi kon mahibaluan ang iya ginahimo nga malain.

²¹ Pero ang tawo nga nagaginawi suno sa kamatuoran nagapalapit sa kasanag, para makita nga ang iya maayo nga hinimuan nahimo niya paagi sa bulig sang Dios.

Si Jesus kag si Juan

²² Pagkatapos sini nagkadto si Jesus kag ang iya mga sumulunod sa kaumahan sang Judea. Nagtiner sila didto nga nagapangbautiso sa mga tawo.

²³ Nagapangbautiso man si Juan didto sa Enon, malapit sa Salim, kay madamo ang tubig didto.

[†] **3:18** *sa bugtong nga Anak sang Dios*: sa literal, *sa ngalan sang bugtong nga Anak sang Dios* [‡] **3:19** *bilang suga* para maghatag sing kasanag sa mga hunahuna sang mga tawo.

Nagkaladto ang mga tawo kay Juan para mag-pabautiso.

²⁴ (Wala pa sadto napriso si Juan.)

²⁵ Karon ang iban sa mga sumulunod ni Juan kag ang isa ka Judio nagbinaisay parte sa bautiso. §

²⁶ Sang ulihi nagkadto sila kay Juan kag nagsil-ing, “Manunudlo, nadumduman mo bala atong tawo nga upod mo anay didto sa tabok sang *Suba sang Jordan*, nga imo ginpakilala sa mga tawo? Nagapangbautiso na siya subong kag halos ang tanan nga tawo didto na nagakadto sa iya!”

²⁷ Nagsabat si Juan, “Wala gid sing sarang mahimo ang tawo kon indi pagbuot sang Dios.

²⁸ Kamo mismo makapamatuod nga nagsiling ako nga indi ako ang Cristo, kundi ginpadala lang ako *sang Dios* una sa iya *para magbalita nga siya magaabot na*.

²⁹ *Pareho bala kon may kasal*: ang nobya para gid lang sa nobyo, kag ang amigo sang nobyo nga nagatambong kag nagahulat nagakalipay kon mabatian niya nga ara na ang nobyo. Pareho man sa akon subong, nalipay gid ako *nga ang mga tawo nagakadto na kay Jesus*.

³⁰ Kinahanglan magdugang pa gid ang pagkabantog ni Jesus, kag ako ya dapat na nga kalimtan.”

Ang Naghalin sa Langit

³¹ Si Cristo halin sa langit, gani labaw siya sa tanan. Taga-diri kita sa kalibutan kag ang mga butang nga aton ginahambal amo ang diri lang gid

§ 3:25 bautiso: ukon, ritual sang pagpanghugas

sa kalibutan. Pero siya nga halin sa langit labaw sa tanan.

³² Nagasugid siya parte sa mga butang nga iya nakita kag nabatian sa langit, pero diutay gid lang ang nagapati sa iya ginasugid.

³³ Pero ang mga nagapati sa iya nga ginasugid nagapamatuod nga ang ginasugid sang Dios matuod.

³⁴ Kay si Cristo nga ginpadala sang Dios *diri sa kalibutan* nagasugid sa aton kon ano ang ginasugid sang Dios sa iya, tungod kay wala sing limitasyon ang paghatag sang Dios sa iya sang Espiritu *Santo*.

³⁵ Ginahigugma sang Amay ang iya Anak kag gintugyan niya sa iya ang tanan.

³⁶ Ang bisan sin-o nga nagatuo sa Anak *sang Dios* may kabuhi nga wala sing katapusan. Pero ang bisan sin-o nga indi magtuman sa Anak *sang Dios* indi gid paghatagan sang kabuhi *nga wala sing katapusan*, kundi ang kaakig sang Dios magapabilin sa iya.

4

Si Jesus kag ang Babayi nga Taga-Samaria

¹⁻³ Karon, nakabati ang mga Pariseo nga mas madamo na ang mga sumulunod ni Jesus sang sa kay Juan, kag mas madamo na ang iya ginpangbautisohan. (Sa pagkamatuod, indi si Jesus mismo ang nagapangbautiso, kundi ang iya mga sumulunod.) Pagkahibalo ni Jesus nga nahibaluan na ini sang mga Pariseo, naghalin siya sa Judea kag nagbalik sa Galilea.

⁴ *Sa ila pagpakadto sa Galilea* kinahanglan gid nga mag-agi sila sa Samaria.

⁵ Sang nagaagi na sila sa Samaria, nakaabot sila sa banwa nga ginatawag Sicar, malapit sa duta nga ginhatag ni Jacob sa iya anak nga si Jose.

⁶ May bubon didto nga ginhimo ni Jacob. Kag tungod nga udtong-adlaw na kag nakapoy na gid si Jesus sa iya paglakat, nagpungko na lang siya sa higad sang bubon.

⁷⁻⁸ Ang iya mga sumulunod nagderetso sa banwa para magbakal sang pagkaon. Karon, nag-abot ang isa ka babayi nga taga-Samaria para magsag-ob. Nagsiling si Jesus sa iya, “Abi paimna man ako.”

⁹ Nagsiling ang babayi sa iya, “Indi bala nga ikaw Judio kag ako Samariahanon, kag babayi pa.* Ngaa mangayo ka sa akon sang tubig?” (Amo ini ang iya ginsiling tungod kay ang mga Judio wala nagasapak sa mga Samariahanon.)

¹⁰ Nagsiling si Jesus sa babayi, “Kon nahibaluan mo lang kon ano ang ginahatag sang Dios, kag kon sin-o ang nagapangayo sa imo sang tubig, ikaw pa kuntani ang mangayo sa akon para hatagan ko ikaw sang tubig nga nagahatag sang kabuhi.”

¹¹ Nagsiling ang babayi sa iya, “Sir, wala ka sing timba kag madalom ang bubon. Diin bala ikaw makakuha sang tubig nga nagahatag sang kabuhi?”

¹² Ang aton katigulangan nga si Jacob amo ang nagkutkot sini nga bubon. Siya kag ang iya mga

* **4:9** Sadto anay ang mga Judio kag ang mga Samariahanon wala nagasapakay, labi na gid ang lalaki sa babayi.

anak pati ang iya mga kasapatan nag-inom sa sini nga bubon. Ano, sobra ka pa bala sa aton katigulangan nga si Jacob?”

¹³ Nagsabat si Jesus, “Ang bisan sin-o nga nagainom sa sini nga tubig pagauhawon liwat.

¹⁴ Pero ang bisan sin-o nga magainom sang tubig nga akon ihatag indi na pag-uhawon hasta san-o. Kay ang tubig nga akon ihatag sa iya mangin pareho sang buhi nga tuburan dira sa iya nga magahatag sang kabuhi nga wala sing katapusan.”

¹⁵ Gani nagsiling ang babayi kay Jesus, “Sir, hatagi man ako sina nga tubig nga imo ginasiling para indi na ako pag-uhawon liwat, kag para indi na kinahanglan nga magbalik-balik pa ako diri para magsag-ob.”

¹⁶ Nagsiling si Jesus sa iya, “Ti kadtui ang imo bana kag dal-a diri.”

¹⁷ Nagsabat ang babayi, “Wala ako sing bana.” Nagsiling si Jesus, “Husto ina. Wala matuod ikaw sing bana,

¹⁸ kay sadto lima ang imo nanging bana, kag ang lalaki nga imo ginapuyo subong indi mo matuod nga bana. Gani matuod ang ginasiling mo nga ina.”

¹⁹ Nagsiling ang babayi sa iya, “Sir, siguro propeta ka.

²⁰ Ang amon mga katigulangan nagsimba sa Dios sa sini nga bukid, pero kamo *nga mga Judio* nagasiling nga ang mga tawo dapat magsimba sa Dios sa Jerusalem.”

²¹ Nagsiling si Jesus sa babayi, “Pamati bala anay! Magaabot ang tion nga indi na kamo

magsimba sa Amay sa sini nga bukid ukon sa Jerusalem.

²² Kamo nga mga *Samariahanon* wala gid kamo makakilala kon sin-o ang inyo ginasimba. Pero kami nga mga Judio nakakilala kon sin-o ang amon ginasimba, kay paagi sa amon luwason sang Dios ang mga tawo.

²³ Sa pagkamatuod, magaabot ang adlaw kag nag-abot na gani, nga ang matuod nga mga manugsimba magasimba sa Amay paagi sa espiritu kag kamatuoran. Kag amo ini nga klase sang mga manugsimba ang gusto sang Dios nga magasimba sa iya.

²⁴ Ang Dios espiritu, gani ang nagasimba sa iya dapat magsimba paagi sa espiritu kag kamatuoran.”

²⁵ Nagsiling ang babayi, “Nahibaluan ko nga magaabot ang Mesias nga ginatawag man nga Cristo. Kag kon mag-abot na siya, sugiran niya kita parte sa tanan nga butang.”

²⁶ Nagsiling si Jesus sa iya, “Ako nga nagapakighambal sa imo subong amo ang ginasiling mo nga magaabot.”

²⁷ Pagkasiling niya sini nag-abot dayon ang iya mga sumulunod. Natingala gid sila sang nakita nila nga nagapakighambal siya sa isa ka babayi. Pero wala gid sing bisan sin-o sa ila nga nagpamangkot sa babayi kon ano ang iya kinahanglan. Wala man sila nagpamangkot kay Jesus kon ngaa nagapakighambal siya sa babayi.

²⁸ Dayon ginbilin sang babayi ang iya banga nga salag-uban kag nagbalik sa banwa. *Pag-abot niya didto* nagsiling dayon siya sa mga tawo,

²⁹ “Dali bala kamo, tan-awa ninyo ang tawo nga nakahibalo sang tanan ko nga ginpanghimo. Basi kon amo na ini ang Cristo.”

³⁰ Gani nagkadto ang mga tawo didto kay Jesus.

³¹ Samtang wala pa nag-alabot ang mga tawo didto kay Jesus, ginpangabay si Jesus sang iya mga sumulunod nga magkaon na.

³² Pero nagsiling si Jesus sa ila, “May pagkaon ako nga wala ninyo mahibalui.”

³³ Gani nagpinamangkutanay ang iya mga sumulunod kon bala may nagdala sa iya sing pagkaon.

³⁴ Nagsiling dayon si Jesus sa ila, “Ang akon kalan-on amo ang pagtuman sang kabubut-on sang nagpadala sa akon kag ang pagtapos sang buluhaton nga iya ginpahimo sa akon.

³⁵ Indi bala nagasiling man kamo nga apat pa ka bulan bag-o mag-abot ang tig-alani. Pero kon sa akon lang, tig-alani na ini. Tan-awa bala ninyo ang madamo nga tawo nga nagaalabot! Kon sa mga alanihon pa, ina luto na gid, kag alanihon na.[†]

³⁶ Kamo nga bilang mga manug-ani may pagabatunon kamo nga balos *halin sa Dios*. Kag ang *mga tawo, nga bilang* inyo ginaani, pagahatagan *niya* sing kabuhi nga wala sing katapusan. Gani ang mga nagatanom *sang pulong sang Dios* kag ang mga nagaani sang bunga pareho nga magakalipay.

³⁷ Matuod gid man ang ginasiling nga ‘lain ang nagatanom kag lain man ang nagaani.’

[†] **4:35** *ang madamo...alanihon na:* sa literal, *mga uma nga maputi na nga alanihon*

³⁸ Ang inyo halimbawa pareho sa mga manug-ani nga akon ginpadala nga mag-ani sa mga alanihon nga indi kamo ang nagtanom. Kay iban ang nagtudlo anay sa ila, kag kamo ang nakapulós sang ila pinangabudlayan.”

³⁹ Madamo nga Samariahanon sa sadto nga lugar ang nagtuo kay Jesus tungod sa ginsugid sang babayi nga nahibaluan ni Jesus ang tanan niya nga ginpanghimo.

⁴⁰ Gani pag-abot sang mga Samariahanon didto kay Jesus, ginpangabay gid nila siya nga kon mahimo magtiner siya anay didto sa ila. Gani nagtiner siya didto sing duha ka adlaw.

⁴¹ Tungod sa iya mga ginpanudlo, madamo pa gid nga mga tawo didto ang nagtuo sa iya.

⁴² Nagsiling dayon ang mga tawo sa babayi, “Karon nagatuo kami sa iya indi lang tungod sa imo ginsugid sa amon, kundi kami gid mismo nakabati sa iya. Kag nahibaluan namon nga siya amo ang Manluluwas sang kalibutan.”

Gin-ayo ni Jesus ang Anak sang Isa ka Opisyal

⁴³ Pagkatapos sang duha ka adlaw nga pagtiner nila ni Jesus didto, nagpa-Galilea dayon sila.

⁴⁴ (Si Jesus mismo ang nagsiling nga ang propeta wala ginatahod sa iya kaugalingon nga banwa.)

⁴⁵ Karon pag-abot nila sa Galilea, maayo ang pagbaton sa ila sang mga tawo. Kay ang ini nga mga tawo didto man sang pagpiesta sa Jerusalem kag nakita nila ang tanan nga iya ginpanghimo didto.

⁴⁶ Nagbalik liwat si Jesus sa Cana nga sakop sang Galilea, sa lugar nga sa diin ginhimo niya

nga bino ang tubig. Karon, may isa ka opisyal sang gobyerno didto nga ang iya anak nga lalaki nagamasakit didto sa Capernaum.

⁴⁷ Pagkabati niya nga si Jesus nagbalik sa Galilea halin sa Judea, nagkadto dayon siya kay Jesus kag ginpangabay niya siya nga magkadto sa *Capernaum* kag ayuhon ang iya anak nga daw mapatay na gid.

⁴⁸ Nagsiling si Jesus sa iya, “Kon indi kamo anay makakita sang mga milagro kag makatilingala nga mga butang, indi pa kamo magtuo sa akon.”

⁴⁹ Pero nagsiling ang opisyal nga nagapakitluoy, “Sir, kon mahimo upod man anay sa akon samtang buhi pa ang akon anak.”

⁵⁰ Nagsiling si Jesus sa iya, “Magpuli ka na. Maayo na ang imo bata.” Nagpati ang opisyal sa ginhambal ni Jesus sa iya, gani nagpuli siya dayon.

⁵¹ Samtang nagapapuli siya, ginsugata siya sang iya mga ulipon kag ginsugiran nga ang iya anak maayo na.

⁵² Gani nagpamangkot siya kon ano nga oras nag-ayo ang iya anak. Nagsiling ang mga ulipon, “Mga ala una kahapon sang hapon wala na siya sing hilanat.”

⁵³ Nadumduman dayon sang opisyal nga amo gid ato nga oras sang nagsiling si Jesus sa iya nga ang iya anak maayo na. Gani siya kag ang iya bilog nga panimalay nagtuo kay *Jesus*.

⁵⁴ Amo ini ang ikaduha nga milagro nga gin-himo ni Jesus sa Galilea sang paghalin niya sa Judea.

5

Gin-ayo ni Jesus ang Tawo sa Betsaida

¹ Pagkatapos sadto, nagpa-Jerusalem naman si Jesus sa pagtambong sa isa ka piesta sang mga Judio.

² Sa isa ka puwertahan sang pader sang Jerusalem, nga alagyan sang mga karnero, may tubig nga palaligusan nga kon sa Hebreo nga pulong ginatawag nila nga Betesda.* Sa palibot sang tubig may lima ka palasilungan

³ nga sa diin nagahiligda ang madamo nga masakiton—mga bulag, mga piang kag mga paralitiko.

⁴ Nagahulat sila nga maghulag ang tubig. Kay kon ka isa, may anghel sang Dios nga nagapanaog didto kag ginaukay niya ang tubig. Ang makauna lusong sa tubig sa tapos ini maukay sang anghel nagaayo bisan ano pa ang iya masakit.†

⁵ Karon, may isa ka tawo didto nga ang iya masakit 38 na ka tuig.

⁶ Nakita siya ni Jesus nga nagahigda didto, kag nahibaluan ni Jesus nga ang iya masakit amo na sadto kadugay. Gani nagsiling si Jesus sa iya, “Gusto mo bala nga mag-ayo?”

⁷ Nagsabat ang masakiton, “Kuntani, sir, pero wala sing tawo nga magdala sa akon sa tubig kon ginaukay na. Samtang nagapakadto pa lang ako sa tubig ginaunahan ako permi sang iban.”

* **5:2** *Betesda*: sa iban nga mga kopya sang Griego, *Betzata*; sa iban pa gid nga mga kopya, *Betsaida* † **5:4** Ini nga bersikulo indi makita sa iban nga mga kopya sang orihinal nga teksto.

⁸ Nagsiling si Jesus sa iya, “Bangon, dal-a ang imo hiligdaan kag maglakat.”

⁹ Sa gilayon nag-ayo ang tawo sa iya masakit, kag gindala niya ang iya hiligdaan kag naglakat.

Natabo ini sang Adlaw nga Inugpahuway.

¹⁰ Gani nagsiling ang mga *lider sang mga* Judio sa tawo nga gin-ayo, “Adlaw ini nga Inugpahuway kag wala ikaw ginatugot nga magdala sang imo hiligdaan.”

¹¹ Nagsiling ang tawo nga gin-ayo. “Ang tawo nga nag-ayo sa akon amo ang nagsiling sa akon nga dal-on ko ang akon hiligdaan kag maglakat.”

¹² Gani ginpamangkot nila siya kon sin-o bala nga tawo ang nagsugo sa iya nga magdala sang iya hiligdaan kag maglakat.

¹³ Pero wala siya makakilala kon sin-o ang nag-ayo sa iya, kay nadula man lang si Jesus tungod sa kadamuon sang mga tawo.

¹⁴ Sang ulihi nakita liwat ni Jesus ang tawo nga iya gin-ayo nga didto sa templo, kag nagsiling si Jesus sa iya, “Ti maayo ka na subong. Indi ka na magpakasala, kay basi mas malain pa gid ang matabo sa imo.”

¹⁵ Naglakat dayon ang tawo kag nagkadto sa mga *lider sang mga* Judio. Ginsugiran niya sila nga si Jesus ang nag-ayo sa iya.

¹⁶ Gani halin sadto ang mga *lider sang mga* Judio nag-umpisa na nga maghingabot kay Jesus, tungod kay nagpang-ayo siya sa Adlaw nga Inugpahuway.

¹⁷ Pero may rason si Jesus, siling niya sa ila, “Ang akon Amay nagapadayon sa pag-obra, gani ako nagaobra man.”

¹⁸ Tungod sa sining ginhambal ni Jesus nagtinguha pa gid gani ang mga *lider sang mga* Judio nga patyon siya, tungod kay indi lang nga ginlapas niya ang kasuguan parte sa Adlaw nga Inugpahuway, kundi nagsiling pa gid siya nga ang Dios amo ang iya gid mismo nga Amay, nga nagakahulugan nga nagapakigtupong siya sa Dios.

Ang Awtoridad sang Anak sang Dios

¹⁹ Gani nagsiling si Jesus sa ila, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ako nga Anak *sang Dios* wala gid sing may mahimo kon sa akon lang, kundi kon ano ang akon nakita nga ginahimo sang akon Amay amo man ina ang akon ginahimo. Gani kon ano ang ginahimo sang akon Amay, amo man ina ang akon ginahimo bilang Anak.

²⁰ Palangga sang Amay ang Anak, gani ginapakita niya sa akon nga iya Anak ang tanan nga iya ginahimo. Kag sobra pa gid sa sini nga mga butang ang ipakita sang Amay sa akon *nga akon himuon* para matingala kamo tanan.

²¹ Kon ang Amay nagabanhaw sang mga patay kag nagahatag sa ila sing kabuhi, ako nga iya Anak nagahatag man sing kabuhi sa kay bisan sin-o nga akon gusto hatagan.

²² Indi ang Amay ang magahukom sa mga tawo; kundi *ako nga iya* Anak amo ang ginhatagan sang awtoridad nga maghukom,

²³ para ang tanan magpadungog sa Anak pareho sang ila pagpadungog sa Amay. Gani ang wala nagapadungog sa akon wala man nagapadungog sa Amay nga nagpadala sa akon.

24 “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang tawo nga nagatuman sang akon mga pulong kag nagatuo sa nagpadala sa akon may kabuhi nga wala sing katapusan. Indi na siya pagsilutan tungod kay ginsaylo na siya halin sa kamatayon pakadto sa kabuhi.

25 Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga magaabot ang tiyempo, kag nag-abot na gani, nga ang mga patay[‡] makabati sang pulong sang Anak sang Dios, kag ang magbaton sang iya pulong[§] hatagan sang kabuhi.

26 Tungod nga ang Amay may gahom sa paghatag sang kabuhi, *ako nga iya* Anak makahatag man sang sina nga kabuhi, kay ginhatagan man niya ako sing gahom sa paghatag sina sa mga tawo.

27 Ginhatagan man niya ako sing awtoridad nga maghukom tungod kay ako amo ang Anak sang Tawo.

28 Indi kamo matingala sa sini nga mga butang, kay magaabot ang tion nga ang tanan nga patay makabati sang akon pulong,

29 kag magaguwa sila sa ila lulubngan. Ang mga tawo nga naghimo sing maayo banhawon kag hatagan sing kabuhi *nga wala sing katapusan*, kag ang mga tawo nga naghimo sing malain banhawon man pero silutan.”

Ang mga Nagapamatuod Parte kay Jesus

30 *Nagsilingpa gid si Jesus*, “Wala ako sing sarang mahimo kon ako lang. Nagahukom ako matuod,

[‡] 5:25 Sa panulok sang Dios ang tanan nga tawo patay na tungod sang ila mga sala. [§] 5:25 *pulong*: sa literal, *tingog*

pero ang akon paghukom suno sa ginsugid sang Dios sa akon. Gani ang akon paghukom matarong tungod kay wala ako nagahimo sang akon gusto, kundi ang gusto sang nagpadala sa akon.

³¹ Karon, kon ako lang gid ang nagasugid parte sa akon kaugalingon makaduda kamo sa akon ginahambal.

³² Pero may isa nga nagapamatuod parte sa akon, kag nahibaluan ko nga ang iya ginahambal masaligan.

³³ Nagpamatuod man si Juan *nga manugbautiso* parte sa akon. Indi bala may mga ginsugo kamo kay Juan para pamangkuton siya? Kag nagsugid siya sang matuod.

³⁴ Kon sa bagay wala ako nagakinahanglan sang pagpamatuod sang tawo *parte sa akon*. Ginasam-bit ko lang si Juan para *magtuo* kamo *sa akon kag* maluwas.

³⁵ Ang halimbawa ni Juan pareho sang suga nga nagasiga kag nagasanag; kag indi bala nalipay kamo, bisan dali lang, sa iya mga ginpasanag sa inyo?

³⁶ Pero may nagapamatuod pa gid parte sa akon nga sobra pa kay Juan. Ini wala sing iban kundi ang mga butang nga ginahimo ko nga ginapahimo sang Amay sa akon. Nagapamatuod ini nga ang Amay amo ang nagpadala sa akon.

³⁷ Kag ang Amay nga nagpadala sa akon amo man mismo ang nagpamatuod parte sa akon. Pero wala gid ninyo siya nakita ukon nabatian nga nagahambal,

³⁸ kag wala man ninyo ginbaton ang iya pulong, tungod kay wala kamo nagapati sa akon nga iya

ginpadala.

³⁹ Ginatun-an ninyo sing maayo ang Kasulatan kay nagahunahuna kamo nga sa sini nga paagi maangkon ninyo ang kabuhi nga wala sing katapusan. Ang Kasulatan mismo nagapamatuod parte sa akon.

⁴⁰ Pero indi man gihapon kamo magpalapit sa akon para maangkon ninyo ang kabuhi *nga wala sing katapusan*.

⁴¹ “Wala ko ginapangita nga dayawon ako sang mga tawo.

⁴² Kilala ko gid kamo kag nahibaluan ko nga sa inyo mga tagipusuon wala kamo sing paghigugma sa Dios.

⁴³ Nagkadto ako diri nga may awtoridad halin sa Amay, pero wala kamo nagabaton sa akon. Pero kon may iban nga mag-abot nga nagagamit sang iya kaugalingon nga awtoridad, amo ang inyo batunon.

⁴⁴ Paano ang inyo pagtuo sa akon kon ang pagdayaw sang inyo mga kapareho amo lang ang inyo ginapangita kag wala ninyo ginapangita ang pagdayaw nga halin sa Dios, nga amo lang ang matuod nga Dios?

⁴⁵ Indi kamo maghunahuna nga ako ang magaa-akusar sa inyo sa Amay. Si Moises mismo nga inyo ginasaligan amo ang magaaakusar sa inyo.

⁴⁶ Kon matuod nga nagapati kamo kay Moises, kuntani magpati man kamo sa akon, tungod nga si Moises mismo nagsulat parte sa akon.

⁴⁷ Pero tungod kay wala kamo nagapati sa iya mga ginsulat, amo ina nga indi man kamo magpati sa akon ginasiling sa inyo.”

6

*Ginpakaon ni Jesus ang Lima 5,000 ka Tawo
(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17)*

¹ Pagkatapos sadto, nagtabok liwat si Jesus sa Dagat sang Galilea nga ginatawag man nga Dagat sang Tiberias.

² Madamo nga tawo ang nagsulunod sa iya, tungod kay nakita nila ang iya mga ginpanghimo nga mga milagro sa iya pagpang-ayo sang mga masakiton.

³ Nagtaklad si Jesus kag ang iya mga sumulunod sa bukid kag didto nagpungko.

⁴ (Malapit na lang sadto ang piesta sang mga Judio nga ginatawag Piesta sang Paglabay sang Anghel.)

⁵ Pagtan-aw ni Jesus, nakita niya nga madamo nga tawo ang nagapalapit sa iya. Gani nagsiling siya kay Felipe, “Sa diin bala kita makabakal sang pagkaon* para makakaon ini nga mga tawo?”

⁶ (Amo ini ang iya pamangkot tungod kay gusto niya nga tilawan si Felipe. Pero sa pagkamatuod, may plano na siya nga daan kon ano ang iya himuon.)

⁷ Nagsiling si Felipe sa iya, “Sa kadamuon sang mga tawo nga ini, bisan gamay lang ang aton ihatag, ang walo ka bulan nga suweldo sang isa ka tawo kulang pa nga ibakal sang ila pagkaon.”

⁸ Pero nagsiling ang utod ni Simon Pedro nga si Andres nga isa man sa mga sumulunod ni Jesus,

* **6:5** *pagkaon*: sa literal, *tinapay*. Amo man sa bersikulo 7. Tan-awa ang footnote sa bersikulo 9.

⁹ “May bata diri nga lalaki nga may lima ka tinapay† nga barley kag duha ka isda. Pero ano ang pulos sini sa amo nga kadamuon sang mga tawo?”

¹⁰ Nagsiling si Jesus, “Papungkua ninyo ang mga tawo.” Kag ginpapungko nila sila, kay hila munon man ato nga lugar. Ang mga lalaki lang mga 5,000 nga daan.

¹¹ Pagkatapos ginkuha ni Jesus ang tinapay kag nagpasalamat sa *Dios*, kag ginpanagtag niya ini sa mga tawo nga nagapungko didto. Amo man ang iya ginhimo sa isda, kag nabusog sila tanan.

¹² Pagkatapos nila kaon, nagsiling si Jesus sa iya mga sumulunod, “Tipuna ninyo ang mga nabilin para wala gid sing may mausik.”

¹³ Gani gintipon nila ang tanan nga nabilin. Kag halin sa lima ka tinapay nga barley nga ginpakaon sa mga tawo, nakapuno pa sila sang dose ka alat.

¹⁴ Pagkakita sang mga tawo sadto nga milagro nga ginhimo ni Jesus, nagsiling sila, “Amo na gid ini matuod ang Propeta nga aton ginahulat nga magaabot diri sa kalibutan!”

¹⁵ Nakahibalo na nga daan si Jesus nga may tuyo sila nga kuhaon siya kag piliton nga mangin hari nila. Gani naghalin siya didto kag nagtaklad balik sa bukid nga siya lang.

Naglakat si Jesus sa Ibabaw sang Tubig
(*Mat. 14:22-33; Mar. 6:45-52*)

¹⁶ Sang sirom na, nagdulhog sa baybay ang iya mga sumulunod

† 6:9 *tinapay*: Ang tinapay sa ila nga kultura amo ang pinakapagkaon nila pareho sang kan-on sa aton nga kultura.

¹⁷ kag nagsakay sa sakayan. Gab-i na, pero wala pa makabalik si Jesus didto sa ila. Gani nag-umpisa na lang sila nga magtabok pabalik sa Capernaum.

¹⁸ *Samtang nagatabok sila*, hinali lang nga nagbaskog ang hangin kag nagdalagko ang mga balod.

¹⁹ Pagkaantad nila sing mga lima ukon anom ka kilometro, nakita nila si Jesus nga nagalakat sa ibabaw sang tubig pakadto sa ila sakayan, kag hinadlukan sila.

²⁰ Pero nagsiling si Jesus sa ila, “Indi kamo magkahadlok, ako ini!”

²¹ Gani ginpasakay nila siya. Pagkasakay ni Jesus, nakaabot sila dayon sa ila kaladtuan.

Ginpangita sang mga Tawo si Jesus

²²⁻²³ Sang sunod nga adlaw, ang mga tawo wala pa gid naghaling didto sa lugar nga ginpakaunan sa ila sang Ginoo sang tinapay nga iya ginpasalamatan sa Dios. Nahibaluan nila nga sang gab-i nga nagligad may isa lang ka sakayan, kag amo ato ang ginsakyan sang mga sumulunod ni Jesus. Nahibaluan man nila nga si Jesus wala nagsakay upod sa iya mga sumulunod. Karon, may nag-abot didto nga mga sakayan nga halin sa Tiberias.

²⁴ Gani pagkahibalo sang mga tawo nga wala na didto si Jesus kag ang iya mga sumulunod, nagsakay sila sa mga sakayan kag nagpa-Capernaum para pangitaon si Jesus.

Ang Tinapay nga Nagahatag sang Kabuhi

²⁵ Pag-abot nila didto sa Capernaum nakita nila si Jesus. Nagsiling sila, “Manunudlo, san-o ka pa diri?”

²⁶ Nagsiling si Jesus sa ila, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ginapangita ninyo ako indi tungod sa mga milagro nga inyo nakita, kundi tungod kay ginpakaon ko kamo sang tinapay kag nabusog kamo.

²⁷ Pero indi kamo magpangabudlay para sa pagkaon nga madunot man lang, kundi *magpangabudlay kamo* para sa pagkaon nga nagapadayon hasta san-o, nga nagahatag sang kabuhi nga wala sing katapusan. *Ako nga Anak* sang Tawo amo ang magahatag sa inyo sini nga pagkaon, kay ako ang ginhatagan sang Dios nga Amay sang awtoridad nga maghatag sini.”

²⁸ Gani nagpamangkot sila sa iya, “Ti ano ang dapat namon nga himuon para masunod namon ang gusto nga ipahimo sang Dios?”

²⁹ Nagsabat si Jesus, “Ang gusto sang Dios nga inyo himuon amo ini: magtuo kamo sa akon nga iya ginpadala.”

³⁰ Nagsiling man sila, “Ti, ano nga milagro ang imo mapakita sa amon para magtuo kami sa imo?”

³¹ Sadto anay ang aton mga katigulangan nagkaon sang manna sang didto pa sila sa kamingawan. Kay nagasiling ang Kasulatan nga ginhatagan sila ni Moises sang tinapay nga halin sa langit.”[‡]

³² Nagsiling si Jesus sa ila, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga indi si Moises ang naghatag

[‡] **6:31** Exo. 16:4; Neh. 9:15; Sal. 78:24

sang tinapay nga halin sa langit kundi ang akon Amay. Kag siya amo man ang nagahatag sa inyo sang matuod nga tinapay nga halin sa langit.

³³ Kay ang tinapay nga ginahatag sang Dios wala sing iban kundi siya nga naghalin sa langit kag nagahatag sang kabuhi sa *mga tawo diri sa kalibutan.*”

³⁴ Nagsiling dayon ang mga tawo, “Ti, sir, hatagi man kami permi sina nga tinapay nga imo ginasil-ing.”

³⁵ Nagsiling si Jesus, “Ako amo ang tinapay[§] nga nagahatag sang kabuhi. Ang nagapalapit sa akon kag nagatuo indi na gid paggutumon ukon paguhawon.

³⁶ “Pero pareho bala sang ginsiling ko anay sa inyo, indi gihapon kamo magtuo sa akon bisan nakita na ninyo *ang mga milagro nga akon gin-himo.*”

³⁷ Ang tanan nga tawo nga ginahatag sang Amay sa akon magapalapit sa akon, kag ang mga nagapalapit sa akon indi ko gid pagsikwayon.

³⁸ Kay nagkadto ako diri halin sa langit indi para tumanon ko ang akon kaugalingon nga kabubuton, kundi para tumanon ko ang kabubut-on sang Amay nga nagpadala sa akon.

³⁹ Kag ang kabubut-on sang nagpadala sa akon amo ini: nga indi ko pagpabay-an nga mawala ang bisan isa ka tawo nga iya gintugyan sa akon, kundi nga banhawon ko sila sa katapusan nga adlaw.

⁴⁰ Kay amo ini ang gusto sang akon Amay: nga

§ 6:35 *tinapay*: ukon, *pagkaon*

* 6:36 *bisan nakita na ninyo...ginhimo*: sa iban nga mga teksto, *bisan nakita na ninyo ako*

ang tanan nga nagakilala kag nagatuo sa *akon nga iya* Anak makaangkon sang kabuhi nga wala sing katapusan, kag banhawon ko sila sa katapusan nga adlaw.”

⁴¹ Karon, nagkulumuron ang mga Judio kontra kay Jesus, kay nagsiling siya nga siya amo ang tinapay nga naghaling sa langit.

⁴² Nagsiling sila, “Si Jesus man lang ina nga anak ni Jose. Ngaa nagsiling siya nga halin siya sa langit, kay kilala ta man gani ang iya amay kag iloy?”

⁴³ Ginsabat sila ni Jesus, “Indi kamo magsagi kumod dira.

⁴⁴ Wala sing tawo nga makapalapit sa akon kon indi pagtandugon ang iya tagipusuon sang Amay nga nagpadala sa akon. Kag ang mga tawo nga magpalapit sa akon banhawon ko sa katapusan nga adlaw.

⁴⁵ Nagsiling ang isa sa mga propeta, ‘Tudluan sila tanan sang Dios.’[†] Gani ang tanan nga nagapamati sa mga ginatudlo sang Amay magapalapit sa akon.

⁴⁶ Wala ini nagakahulugan nga may tawo na nga nakakita sa Amay. Ako nga naghaling sa Dios nga Amay amo gid lang ang nakakita sa iya.

⁴⁷ “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang nagatuo sa *akon* may kabuhi na nga wala sing katapusan,

⁴⁸ tungod kay ako amo ang tinapay nga naghahatag sang kabuhi.

⁴⁹ Ang inyo mga katigulangan nagkaon sang manna sang didto pa sila sa kamingawan, pero

[†] 6:45 Isa. 54:13

nagkalamatay gihapon sila.

⁵⁰ Pero may ara sang tinapay nga naghalin sa langit, kag ang bisan sin-o nga magkaon sini indi na mapatay.

⁵¹ Ako amo ang buhi nga tinapay nga naghalin sa langit. Ang bisan sin-o nga magkaon sa sini nga tinapay magakabuhi hasta san-o. Tungod kay ang tinapay nga akon ihatag sa iya wala sing iban kundi ang akon lawas. Ini nga lawas ihatag ko para makabaton ang *mga tawo diri sa kalibutan sang kabuhi nga wala sing katapusan.*”

⁵² Nagbinaisay ang mga Judio *nga nagapamati kay Jesus*. Nagsiling sila, “Paano bala ang paghatag sang tawo nga ini sa aton sang iya lawas para kaunon ta?”

⁵³ Nagsiling si Jesus sa ila, “Sa pagkamatuod, ginasiling ko sa inyo nga kon indi kamo magkaon sang lawas sang Anak sang Tawo kag kon indi kamo mag-inom sang iya dugo, indi gid kamo makabaton sang kabuhi *nga wala sing katapusan.*”

⁵⁴ Pero ang bisan sin-o nga nagakaon sang akon lawas kag nagainom sang akon dugo may kabuhi nga wala sing katapusan, kag banhawon ko siya sa katapusan nga adlaw.

⁵⁵ Kay ang akon lawas kag ang akon dugo amo ang matuod nga tinapay kag matuod nga ilimnon.[‡]

⁵⁶ Ang bisan sin-o nga nagakaon sang akon lawas kag nagainom sang akon dugo nagapabilin sa akon kag ako nagapabilin man sa iya.

[‡] **6:55** *matuod nga tinapay kag matuod nga ilimnon nga nagahatag sang kabuhi nga wala sing katapusan.*

⁵⁷ Ang *Dios nga* Amay nga nagpadala sa akon amo ang ginahalinan sang kabuhi, kag tungod sa iya nagakabuhi ako. Pareho man sini ang matabo sa mga nagakaon sa akon, magakabuhi man sila tungod sa akon.

⁵⁸ Ako ang tinapay nga naghalin sa langit. Indi ini pareho sa manna nga ginkaon sang inyo mga katigulangan, kay nagkalamatay gihapon sila. Ang nagakaon sang sini nga tinapay nga akon ginasiling sa inyo magakabuhi hasta san-o.”

⁵⁹ Ini nga mga butang ginahambal ni Jesus sang siya nagapanudlo didto sa simbahan sang mga Judio sa Capernaum.

Ang mga Pulong nga Nagahatag sang Kabuhi nga Wala sing Katapusan

⁶⁰ Madamo sa iya mga sumulunod ang nakabati sa iya gintudlo, kag nagsiling sila, “Tama kabudlay ining ginatudlo niya, sin-o bala ang makabaton sini?”

⁶¹ Bisan wala sing may nagsugid kay Jesus, nahibaluan niya nga ang iya mga sumulunod mismo nagakulumuron tungod sang iya pagpanudlo nga ato. Gani nagsiling si Jesus sa ila, “Nasakitan bala kamo sa akon ginahambal?”

⁶² Ti paano na lang kon *ako nga* Anak sang Tawo makita ninyo nga nagsaka pabalik sa akon ginahalinan?

⁶³ Ang *Espiritu Santo* amo ang nagahatag sang kabuhi. Ang tawo indi makahimo sini. Ang akon mga ginahambal sa inyo halin sa *Espiritu Santo*, kag nagahatag sang kabuhi.

⁶⁴ Pero may ara sa inyo nga wala nagatuo sa akon.” (Nagsiling siya sini tungod kay nahibaluan na niya nga daan kon sin-o atong mga indi magatuo kag kon sin-o ang magatraidor sa iya.)

⁶⁵ Kag nagsiling pa gid siya, “Amo ini ang kabangdanan kon ngaa nagsiling ako sa inyo nga wala sing may makapalapit sa akon kon indi siya pagtugutan sang Amay.”

⁶⁶ Halin sadto, madamo sa mga sumulunod ni Jesus ang nagbiya sa iya kag wala na magsagi upod.

⁶⁷ Gani nagsiling si Jesus sa iya dose *ka apostoles*, “Ti, mabiya man bala kamo sa akon?”

⁶⁸ Nagsabat si Simon Pedro sa iya, “Ginoo, sa kay sin-o pa bala kami makadto? Ikaw lang ang may mensahi nga makahatag sang kabuhi *nga wala sing katapusan*.

⁶⁹ Nagatuo kami sa imo tungod kay nahibaluan namon nga ikaw amo gid ang Balaan nga ginpadala sang Dios.”

⁷⁰ Nagsiling si Jesus sa ila, “Indi bala ginpili ko kamo nga dose? Pero ang isa sa inyo yawa!”§

⁷¹ Ang ginatumod ni Jesus amo si Judas nga anak ni Simon Iscariote. * Kay bisan tuod si Judas isa sa dose *ka apostoles*, pero siya amo ang magatraidor kay Jesus.

7

Si Jesus kag ang Iya mga Utod nga Lalaki

§ 6:70 yawa: buot silingon, *gin-usar sang yawa* * 6:71 Simon Iscariote: Indi apelyido ni Simon ang “Iscariote.” Siguro ang buot silingon, *Simon nga taga-Keriot*.

¹ Pagkatapos sadto, naglibot-libot si Jesus sa Galilea. Ginlikawan niya nga magkadto sa Judea tungod kay ang mga *lider sang mga* Judio nagtinguha sa pagpatay sa iya.

² Karon, sang malapit na ang fiesta sang mga Judio nga ginatawag Fiesta sang Pagpatindog sang mga Payag,

³ nagsiling ang mga utod ni Jesus sa iya, “Ngaa indi ka maghalin diri kag magkadto sa Judea para makita sang imo mga sumulunod ang mga milagro nga imo ginahimo?”

⁴ Kay wala sing tawo nga nagatago sang iya ginabuhay kon gusto siya makilala sang tanan. Gani kon nagahimo gid man ikaw sang mga milagro, ipakita mo na lang ini sa tanan!”

⁵ (Amo ini ang ginhambal sang mga utod ni Jesus kay bisan gani sila wala man nagtuo sa iya.)

⁶ Nagsiling si Jesus sa ila, “Kamo puwede maghimo sang inyo gusto bisan ano nga oras, pero kon sa akon, indi pa ini ang husto nga tion nga himuon ko ang dapat ko nga himuon.

⁷ Kamo indi pagdumtan sang *mga tawo sang* kalibutan, pero ako ginadumtan nila kay ginabuyagyag ko ang ila malain nga mga ginahimo.

⁸ Kamo lang ang magpamiesta. Pero indi lang ako kay wala pa mag-abot ang akon tiyempo.”

⁹ Pagkahambal niya sini sa ila nagpabilin siya sa Galilea.

Nagkadto si Jesus sa Fiesta

¹⁰ Pagkahalin sang mga utod ni Jesus para magpamiesta, nagsunod man si Jesus sa ila. Wala siya

mag-upod sa kadam-an tungod kay indi niya gusto nga mahibaluan sang mga tawo nga didto siya.

¹¹ Didto sa piesta, ginpangita siya sang mga *lider sang mga* Judio. Nagsiling sila, “Diin bala siya?”

¹² Naghinuring-huring ang mga tawo parte sa iya. Ang iban nagsiling, “Maayo siya nga tawo.” Pero may iban man nga nagsiling, “Indi ina matuod, kay ginatunto lang niya ang mga tawo.”

¹³ Pero sekreto gid lang ang ila pag-estorya parte sa iya, kay nahadlok sila sa mga *lider sang mga* Judio.

¹⁴ Sang nagatunga-tunga na ang piesta, nagkadto si Jesus sa templo kag nagpanudlo.

¹⁵ Natingala gid ang mga *lider sang mga* Judio. Siling nila, “Sa diin bala nakakuha sang kaalam ang tawo nga ini? Wala gani siya nakaeskwela.”*

¹⁶ Nagsiling si Jesus sa ila, “Ang mga ginatudlo ko sa inyo wala naghalin sa akon, kundi naghalin sa Amay nga nagpadala sa akon.

¹⁷ Ang bisan sin-o nga gusto magtuman sang kabubut-on sang Dios, makahibalo kon ining akon ginatudlo halin sa Dios ukon akon-akon lang.

¹⁸ Ang tawo nga nagatudlo sa iya kaugalingon nga kaalam nagapadungog sa iya lang kaugalingon. Pero ang nagapadungog sa nagpadala sa iya, amo ang mapatihan kag wala sing kalautan sa iya.

¹⁹ Indi bala nga ginhatag sa inyo ni Moises ang Kasuguan? Pero wala gid sing bisan isa sa inyo nga nagatuman sang Kasuguan, tungod kay

* **7:15** *Wala gani siya nakaeskwela*: siguro ang buot silingon, wala siya nakaeskwela para mangin isa ka manunudlo.

kon nagatuman kamo, ngaa gusto ninyo ako nga patyon?”

²⁰ Nagsiling ang mga tawo, “Ginagamhan ka siguro sang demonyo! Ngaa, sin-o bala ang gusto magpatay sa imo?”

²¹ Nagsiling si Jesus, “Natingala kamo tungod kay may tawo ako nga gin-ayo sa Adlaw nga Inugpahuway.

²² *Pero hunahunaa bala ninyo: gintudluan kamo ni Moises nga dapat tulion ninyo ang inyo mga kabataan. (Kon sa bagay ini wala nag-umpisa kay Moises kundi sa inyo mga katigulangan sang una pa gid). Gani ginatuli ninyo sila bisan Adlaw nga Inugpahuway.*

²³ Kon ginatuli gani ninyo ang bata sa Adlaw nga Inugpahuway para indi ninyo malapas ang Kasuguan ni Moises,[†] ti ngaa bala nangakig kamo sa akon tungod nga gin-ayo ko ang isa ka tawo sa Adlaw nga Inugpahuway?

²⁴ Indi kamo magsiling nga ang ginahimo sang tawo malain kon wala kamo makausisa. Usisaa ninyo anay siya para mahibaluan ninyo kon ano ang husto.”

Nagahunahuna ang mga Tawo Kon si Jesus amo na ang Cristo

²⁵ May mga taga-Jerusalem nga nagsiling, “Indi bala amo ini ang tawo nga ginahingabot sang aton mga lider nga patyon?

[†] **7:23** Suno sa Kasuguan ni Moises, dapat tulion sang mga Judio ang ila mga bata sa ikawalo nga adlaw halin sang ila pagkatawo. Ginatuli nila sila bisan pa nga ang ikawalo nga adlaw nagtupa sa Adlaw nga Inugpahuway.

²⁶ Pero ari siya nagahambal sa mga tawo, kag ang aton mga lider wala man lang nagahambal kontra sa iya. Basi kon nahibaluan na gid man nila nga siya amo ang Cristo.

²⁷ Pero nahibaluan ta gid kon diin naghalin ang tawo nga ini. Pero kon ang Cristo na ang mag-abot wala sing may makahibalo kon diin siya maghalin.”

²⁸ Gintuduhan dayon ni Jesus ang iya tingog didto sa templo. Nagsiling siya, “Ti ano, nakilala na ninyo kon sin-o gid ako, kag kon diin ako naghalin? Sa matuod lang, wala ako nagkadto diri sa kalibutan suno sa akon kaugalingon nga gusto, kundi ang matuod nga Dios amo ang nagpadala sa akon. Wala ninyo siya makilala.

²⁹ Pero ako ya, kilala ko siya, tungod kay didto ako naghalin sa iya, kag siya mismo ang nagpadala sa akon.”

³⁰ Tungod sa sining ginhambal ni Jesus, dakpon na siya kuntani sang mga lider sang mga Judio. Pero wala sing may nagdakop sa iya, kay wala pa mag-abot ang iya tion.‡

³¹ Sa pihak sina, madamo pa gid sa mga tawo ang nagtuo sa iya. Nagsiling sila, “Siya na gid siguro ang Cristo, kay wala sing may makadaog sa iya sa mga milagro nga iya ginahimo.”

Ginsugo ang mga Guwardya sa Pagdakop kay Jesus

³² Nabatian sang mga Pariseo ang mga hinuring-huring sang mga tawo parte kay Jesus, gani sila kag ang mga manugdumala nga mga

‡ **7:30** *ang iya tion:* buot silingon, ang kabubut-on sang Dios

pari nagsugo sa mga guwardya sang templo nga dakpon si Jesus.

³³ Nagsiling si Jesus, “Malip-ot na lang ang tion nga magpakig-upod ako sa inyo tungod kay magabalik na ako sa nagpadala sa akon.

³⁴ Pangitaon ninyo ako, pero indi na ninyo ako makita, tungod kay indi kamo makakadto sa akon kaladtuan.”

³⁵ Nagpinamangkutanay ang mga *lider sang mga* Judio, “Sa diin bala siya makadto nga indi ta siya makita? Ano, makadto bala siya sa mga siyudad sang mga Griego (nga sa diin ang iban nga mga Judio naglalapta) para magpanudlo sa mga Griego?

³⁶ Kay ngaa nagasiling siya nga ‘Pangitaon ninyo ako, pero indi na ninyo ako makita, tungod kay indi kamo makakadto sa akon kaladtuan?’”

Ang Tubig nga Nagahatag sang Kabuhi

³⁷ Karon, nag-abot ang katapusan nga adlaw sang piesta. Amo ini ang pinakaimportante nga adlaw sang piesta. Sa sadto nga adlaw nagtingog si Jesus kag naghambal sing mabaskog, “Ang bisan sin-o nga ginauhaw magpalapit sa akon kag mag-inom.

³⁸ Kay nagasiling ang Kasulatan nga ang bisan sin-o nga magtuo sa akon, magailig halin sa iya tagipusuon ang tubig nga nagahatag sang kabuhi.”

³⁹ (Ang buot silingon ni Jesus sa tubig nga nagahatag sang kabuhi amo ang Espiritu *Santo* nga madali na lang ihatag sa mga tawo nga nagatuo sa iya. Sadto nga tiyempo wala pa mahatag ang

Espiritu Santo, tungod kay wala pa makabalik si Jesus sa langit.)

Lain-lain ang Pagpati sang mga Tawo Parte kay Jesus

⁴⁰ Madamo sa mga tawo ang nakabati sang ginhambal ni Jesus, kag nagsiling ang iban, “Ini nga tawo amo na gid ang Propeta nga aton gina-paabot.”

⁴¹ Nagsiling man ang iban, “Amo na ini ang Cristo!” Pero nagsiling pa gid ang iban, “Indi, kay indi mahimo nga ang Cristo magahalin sa Galilea.

⁴² Indi bala nagasiling ang Kasulatan nga ang Cristo magahalin sa kaliwat ni David, kag matawo sa Betlehem, ang baryo nga ginhalinan ni David?”

⁴³ Gani lain-lain ang pagpati sang mga tawo parte kay Jesus.

⁴⁴ Ang iban didto gusto magdakop sa iya, pero wala gid sing may nagpangisog sa pagdakop sa iya.

Indi Magtuo kay Jesus ang mga Lider sang mga Judio

⁴⁵ Karon, nagbalik ang mga guwardya sang templo sa mga manugdumala nga mga pari kag mga Pariseo nga nagsugo sa ila para dakpon si Jesus. Pag-abot sang mga guwardya, nagsiling dayon ang nagsugo sa ila, “Ngaa wala ninyo siya pagdakpa kag dal-on diri?”

⁴⁶ Nagsiling ang mga guwardya, “Karon pa gid lang kami nakabati sang tawo nga nagahambal pareho sadto.”

⁴⁷ Nagsiling ang mga Pariseo, “Ang buot ninyo silingon pati kamo natunto man niya?”

⁴⁸ May nakita bala kamo nga mga Pariseo kag mga manugdumala nga nagatuo sa iya?

⁴⁹ Wala gid! Ang mga tawo lang gid nga wala kahibalo sang Kasuguan *ni Moises* ang nagatuo sa iya. Pakamalauton gid sila sang Dios.”

⁵⁰ Ang isa sini sa ila nga mga Pariseo amo si Nicodemus. Amo ini siya ang tawo nga nag-pakigkita anay kay Jesus.

⁵¹ Nagsiling siya sa iya mga kaupod, “Indi bala nga kontra sa aton kasuguan ang pagsentensya sa tawo nga wala ta pa nabatian sa iya mismo kon ano ang iya ginhimo?”

⁵² Nagsiling sila kay Nicodemus, “Ano, daw sa taga-Galilea ka man. Usisaa bala *ang Kasulatan* kag makita mo nga wala gid sing propeta sang Dios nga magahalin sa Galilea.”

⁵³ Pagkatapos sadto nagpalauli sila tanan. §

8

Ang Babayi nga Nadakpan nga Nagpangin-lalaki

¹ Nagkadto si Jesus sa Bukid sang mga Olibo.

² Sang kaagahon, nagbalik siya liwat sa templo. Madamo nga tawo ang nagtilipon didto sa iya. Gani nagpungko siya kag nagpanudlo sa ila.

³ Karon, ang mga manunudlo sang Kasuguan kag ang mga Pariseo nagdala didto kay Jesus

§ 7:53 Ang mga daan kag masaligan nga mga kopya sang orihinal nga teksto wala sang Juan 7:53-8:11. May pila ka kopya nga may ara sang sini nga mga bersikulo, ukon parte lang sang sini nga mga bersikulo, pagkatapos sang Juan 7:36, Juan 21:25, Luc. 21:38 ukon Luc. 24:53.

sang isa ka babayi nga nadakpan nga nagapanginlalaki, kag ginpatindog nila siya sa atubangan sang tanan nga tawo.

⁴ Nagsiling sila dayon kay Jesus, “Manunudlo, nadakpan ang ini nga babayi sa akto mismo nga nagapanginlalaki.

⁵ Suno sa Kasuguan ni Moises, ang pareho sini nga klase sang babayi dapat batuhon hasta mapatay. Ti, ano sa imo?”

⁶ Amo ato ang ila pamangkot tungod kay ginatlawan lang nila si Jesus, para kon magsala siya sa iya sabat may iakusar sila kontra sa iya. Pero ang ginhimo ni Jesus, nagduko siya kag nagsulat sa duta paagi sa iya tudlo.

⁷ Pero tungod kay sige gihapon ang ila pamangkot sa iya, nagtindog si Jesus kag nagsiling sa ila, “Kon sin-o sa inyo ang wala sing sala amo ang mag-una haboy sa iya sing bato.”

⁸ Pagkatapos niya hambal sadto, nagpungko siya kag nagduko, kag nagsulat liwat sa duta.

⁹ Pagkabati sadto sang mga manunudlo sang Kasuguan kag sang mga Pariseo, isa-isa sila nga naghalin umpisa sa mga tigulang, hasta nga si Jesus na lang ang nabilin kag ang babayi nga nagatindog pa didto.

¹⁰ Nagtindog si Jesus kag nagsiling sa babayi, “Ti diin na sila? Wala gid sing may nagsentensya sa imo?”

¹¹ Nagsiling ang babayi, “Wala gid, sir.” Nagsiling si Jesus sa iya, “Ako wala man nagsentensya sa imo. Magpuli ka na, pero indi ka na magpakasala liwat.”

Si Jesus amo ang Suga sang mga Tawo sa Kalibutan

¹² Nagsiling liwat si Jesus sa mga tawo, “Ako ang suga sang *mga tawo sa kalibutan*. Ang nagasunod sa akon, indi na magakabuhi sa kadulom, kundi masanagan siya sang suga nga nagahatag sang kabuhi.”

¹³ Pagkabati sadto sang mga Pariseo, nagsiling sila, “Ikaw man lang ang nagasugid parte sa imo kaugalingon, gani indi ka mapatihan.”

¹⁴ Nagsiling si Jesus sa ila, “Bisan tuod nga nagasugid ako parte sa akon kaugalingon, ang akon ginasugid matuod, tungod kay nahibaluan ko kon diin ako naghalin kag kon diin ako makadto. Pero kamo wala kahibalo kon diin ako naghalin kag kon diin ako makadto.

¹⁵ Ang inyo pagsentensya indi masaligan tungod kay ina suno gid lang sa hunahuna sang tawo. Pero ako wala nagasentensya kay bisan sin-o.

¹⁶ Kag kon magsentensya gid man ako, ang akon sentensya husto, tungod kay indi lang ako ang magasentensya kundi *duha kami*, ako kag ang Amay nga nagpadala sa akon.

¹⁷ Indi bala nasulat sa inyo Kasuguan nga kon magsinanto ang sugid sang duha ka tawo, ang ila sugid matuod?

¹⁸ Ako nagapamatuod parte sa akon kaugalingon kag ang Amay nga nagpadala sa akon nagapamatuod man parte sa akon.”

¹⁹ Nagsiling ang mga Pariseo sa iya, “Ti, sa diin bala ang imo amay?” Nagsiling si Jesus, “Wala kamo makakilala sa akon ukon sa akon Amay. Kon nakilala kuntani ninyo ako, makilala man

ninyo ang akon Amay.”

²⁰ Ini tanan ginhambal ni Jesus sang nagatudlo siya sa templo, malapit sa ginabutangan sang kuwarta. Pero wala sing may nagdakop sa iya, kay wala pa mag-abot ang iya tion.

Si Jesus Indi Taga-diri sa Kalibutan

²¹ Nagsiling liwat si Jesus sa mga lider sang mga Judio, “Malakat ako, kag pangitaon ninyo ako, pero magakalamatay lang kamo nga nagapadayon sa pagpakasala. Kag indi kamo makakadto sa akon kaladtuan.”

²² Gani nagpinamangkutanay sila,* “Ano bala ang buot niya silingon nga kita kuno indi makakadto sa iya kaladtuan? Ano, mahikog bala siya?”

²³ Nagsiling si Jesus sa ila, “Kamo kalibutanon, pero ako langitnon. Kamo iya sang kalibutan, pero ako ya indi.

²⁴ Amo ina nga nagsiling ako sa inyo nga magakalamatay lang kamo nga wala mapatawad ang inyo mga sala. Kay kon indi kamo magtuo nga ako amo ang Cristo, sigurado gid nga magakalamatay lang kamo nga nagapadayon sa pagpakasala.”

²⁵ Nagsiling sila, “Ngaa, sin-o ka gid bala?” Nagsiling si Jesus, “Indi bala ginsugiran ko na kamo halin pa sang una kon sin-o gid ako?”

²⁶ Madamo ang akon inugsentensya kontra sa inyo mga ginahimo. Sa pagkamatuod, ang mga butang nga akon ginasugid sa mga tawo amo lang ang mga butang nga ginapahambal sa akon sang

* **8:22** *sila: sa literal, ang mga Judio*

nagpadala sa akon. Kag ang tanan nga iya ginasugid matuod.”

²⁷ Wala sila makaintiendi nga naghambal siya sa ila parte sa Amay.

²⁸ Gani nagsiling si Jesus sa ila, “Kon ibayaw[†] na ninyo *ako nga* Anak sang Tawo, mahibaluan na ninyo nga ako gali amo *ang Cristo*. Sa sina nga tion mahibaluan man ninyo nga ang tanan nga akon ginahimo kag ginasugid wala sing iban kundi ang mga butang nga ginapahimo kag ginapasugid sa akon sang Amay.

²⁹ Ang nagpadala sa akon nagaupod permi sa akon kag wala niya gid ako ginapabay-an, tungod kay kon ano ang iya gusto amo man ang akon ginahimo.”

³⁰ Pagkabati sang mga tawo sa sining mga ginambal ni Jesus, madamo sa ila ang nagtuo sa iya.

Ang Kamatuoran nga Nagahilway sa Tawo

³¹ Karon, nagsiling si Jesus sa mga Judio nga nagtuo sa iya, “Kon padayon kamo nga nagatuman sa akon mga ginatudlo, matuod gid nga kamo akon mga sumulunod.

³² Mahibaluan ninyo ang kamatuoran kag ang kamatuoran amo ang magahilway sa inyo.”

³³ Nagsiling sila sa iya, “Mga kaliwat kami ni Abraham, kag wala pa gid sing may nakaulipon sa amon. Ngaa nagasiling ka nga mahilway kami?”

³⁴ Nagsiling si Jesus, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang bisan sin-o nga nagapakasala, ulipon sang sala.

[†] **8:28** *ibayaw*: buot silingon, ilansang sa krus

³⁵ Ang isa ka ulipon umalagi lang sa panimalay, pero ang anak ya permanente.

³⁶ Gani kon ang Anak *sang Dios* amo ang magahilway sa inyo, mahilway gid kamo.

³⁷ Nahibaluan ko nga mga kaliwat kamo ni Abraham, pero ginatinguhaan ninyo nga patyon ako tungod kay indi kamo magbaton sang akon mga ginatudlo.

³⁸ Ginasugid ko sa inyo ang mga butang nga akon nakita sa Amay; pero kamo, ginahimo ninyo ang inyo nabatian sa inyo amay.”

³⁹ Nagsiling sila kay Jesus, “Ang amon amay amo si Abraham.” Nagsiling si Jesus, “Kon matuod nga mga kaliwat kamo ni Abraham, kuntani ginahimo ninyo ang *maayo pareho sang iya* mga ginhimo.

⁴⁰ Pero ang inyo ginahimo, ginatinguhaan ninyo nga patyon ako, bisan nagsugid man lang ako sa inyo sang kamatuoran nga akon nabatian halin sa Dios. Si Abraham wala gid nakahimo pareho sining inyo ginahimo.

⁴¹ Ang inyo ginahimo pareho man sa ginahimo sang inyo amay.” Nagsiling sila, “Indi kami mga anak sa guwa.† Ang Dios amo ang amon Amay.”

⁴² Nagsiling si Jesus sa ila, “Kon matuod nga ang Dios amo ang inyo Amay, kuntani palanggaon ninyo ako, kay ako naghalin sa Dios. Wala ako nagkadto diri sa kalibutan sa akon lang luyag, kundi siya amo ang nagpadala sa akon.

⁴³ Indi ninyo maintiendihan ang akon mga ginahambal tungod kay indi kamo makaagwanta sa pagpamati sang akon pulong.

† **8:41** *Indi kami mga anak sa guwa: buot silingon, Indi si Satanas ang amon amay*

⁴⁴ Ang yawa amo ang inyo amay kag kon ano ang gusto sang inyo amay amo man ang inyo gusto nga himuon. Manugpatay siya sang tawo halin pa sang una. Wala sing pulos para sa iya ang kamatuoran tungod kay wala gid sing kamatuoran sa iya. Batasan niya ang magbutig, tungod kay butigon siya kag siya amo ang ginahalinan sang tanan nga kabutigan.

⁴⁵ Pero ako, ang kamatuoran amo ang akon ginasugid sa inyo, kag amo ina nga indi kamo magpati sa akon.

⁴⁶ Sin-o bala sa inyo ang makapamatuod nga nakahimo ako sang sala? *Wala gid!* Ti ngaa indi kamo magpati sa akon kon nagasugid ako sang kamatuoran?

⁴⁷ Ang mga tawo nga iya sang Dios nagapati sa pulong sang Dios. Pero tungod kay kamo indi iya sang Dios, amo ina nga indi kamo magpati sa akon.”

Si Jesus kag si Abraham

⁴⁸ Nagsabat kay Jesus ang mga *lider sang mga Judio*, “Matuod gali ang amon ginasiling nga ikaw isa ka Samariahanon, § kag ginagamhan sang demonyo.”

⁴⁹ Nagsiling si Jesus, “Wala ako ginagamhan sang demonyo. Ginapadunggan ko lang ang akon Amay, pero kamo, ginapakahuy-an ninyo ako.

⁵⁰ Wala ako nagahandom sang kadunggan para sa akon kaugalingon. Ang Amay amo ang nagahandom *nga padunggan ako sang mga tawo*,

§ **8:48** *Samariahanon*: Ini sila ginapakanubo sang mga Judio ang mga Samariahanon. Mga makasasala sila sa ila panulok.

kag siya ang makahukom *kon matuod ang akon ginasugid*.

⁵¹ Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang mga nagatuman sang akon mga pagpanudlo indi na mapatay hasta san-o.”

⁵² Nagsiling sa iya ang mga *lider sang mga* Judio, “Sigurado na gid kami nga ginagamhan ka sang demonyo. Bisan si Abraham napatay, kag ang mga propeta nagkalamatay man. Pero nagsiling ka nga ang nagatuman sang imo mga pagpanudlo indi na gid mapatay hasta san-o.

⁵³ Ano, mas maayo ka pa bala kay Abraham? Napatay gani siya. Kag ang mga propeta nagkalamatay man. Ngaa, sin-o ka gid haw?”

⁵⁴ Nagsiling si Jesus sa ila, “Kon ako lang gid ang magpadungog sa akon kaugalingon, wala ini sing pulos. Pero ang akon Amay amo gid ang naga-padungog sa akon. Siya amo ang inyo ginasiling nga inyo Dios.

⁵⁵ Ugaling wala ninyo siya makilala. Pero ako ya, kilala ko siya. Karon, kon magsiling ako nga wala ako makakilala sa iya, magaguwa nga butigon ako pareho sa inyo. Pero ang matuod, kilala ko gid siya kag ginatuman ko ang iya pulong.

⁵⁶ Nalipay gid ang inyo amay nga si Abraham nga makita niya ang akon tion. Kag nakita niya gani kag nalipay gid siya.”

⁵⁷ Nagsiling ang mga *lider sang mga* Judio sa iya, “Ti, paano ang imo pagkakita kay Abraham nga wala pa gani 50 ang imo edad?”

⁵⁸ Nagsiling si Jesus, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga sang wala pa matawo si Abraham, ara na ako nga daan.”

⁵⁹ Tungod sa sining ginhambal ni Jesus nagputot sila sing bato para habuyon siya. Pero nagpanago* si Jesus kag naghalin sa templo.

9

Gin-ayo ni Jesus ang Tawo nga Natawo nga Bulag

¹ Samtang nagalakat sila ni Jesus, may nakita sila nga tawo nga bulag halin pa sang iya pagkatawo.

² Karon ginpamangkot si Jesus sang iya mga sumulunod, “Manunudlo, kay sin-o bala sala nga natawo siya nga bulag? Iya bala sala ukon sala sang iya mga ginikanan?”

³ Nagsabat si Jesus, “Indi tungod sang iya sala ukon sang sala sang iya mga ginikanan, kundi nabulag siya para makita sang mga tawo ang gahom sang Dios *paagi sa pag-ayo* sa iya.

⁴ Dapat himuon ta ang ginapahimo sang Dios nga nagpadala sa akon samtang adlaw pa. Kay magaabot ang gab-i nga indi ta na mahimo ang iya ginapahimo.

⁵ Samtang ari pa ako sa kalibutan ako ang suga nga nagahatag sang kasanag sa mga tawo.”

⁶ Pagkahambal niya sadto nagdupla siya dayon sa duta. Ginmiksla niya ang dupla sa duta kag ginlamhit niya ini sa mga mata sang bulag.

⁷ Nagsiling siya dayon sa bulag, “Kadto ka sa palaligusan sa Siloam kag magpanghilam-os didto.” (Ang buot silingon sang Siloam “Ginpadala.”) Gani nagkadto ang bulag sa Siloam

* **8:59** *nagpanago*: ukon, gintago

kag nagpanghilam-os. Pagkatapos nagbalik siya dayon nga nakakita na.

⁸ Nagsiling ang iya mga kasilingan kag ang mga tawo nga nakakita anay sa iya nga nagapakilimos, “Indi bala nga ang ina nga tawo amo anay ang nagasagi pungko nga nagapakilimos?”

⁹ Nagsiling ang iban, “Amo ina siya!” Pero may iban nga nagsiling, “Indi ina siya! Kundi pareho lang sila sing hitsura.” Gani ang tawo mismo nagsiling, “Ako gid ang tawo nga inyo ginasiling.”

¹⁰ Gani ginpamangkot nila siya, “Paano bala nga makakita ka na subong?”

¹¹ Nagsiling siya, “Ang tawo nga ginatawag nga si Jesus naghimo sang lunang.* Pagkatapos ginlamhit niya ini sa akon mga mata kag ginsilingan niya ako dayon nga magkadto sa palaligusan sa Siloam kag magpanghilam-os. Gani nagkadto ako didto kag pagkatapos ko panghilam-os, nakakita na ako.”

¹² Ginpamangkot nila siya kon diin na ang tawo nga nag-ayo sa iya. Nagsiling siya, “Ambot, wala ako kahibalo.”

Gin-imbistigar sang mga Pariseo ang Tawo nga Gin-ayo

¹³ Gindala nila dayon sa mga Pariseo ang ato nga tawo, nga sadto anay bulag.

¹⁴ Adlaw sadto nga Inugpahuway sang pagmiksila ni Jesus sang duta kag sang pag-ayo niya sa mata sang tawo nga bulag.

¹⁵ Gani ginpamangkot man siya sang mga Pariseo kon paano nga makakita na siya. Kag

* **9:11** *lunang*: sa iban nga Bisaya, *lutak*

ginsugiran niya sila, “Ginlamhitan ni Jesus sing lunang ang akon mga mata kag pagkatapos nagpanghilam-os ako, kag subong makakita na ako.”

¹⁶ May mga Pariseo nga nagsiling, “Ang tawo nga naghimo sini indi halin sa Dios, tungod kay wala siya nagatuman sang kasuguan parte sa Adlaw nga Inugpahuway.” Pero nagsiling ang iban, “Kon siya tawo nga makasasala indi siya makahimo sang mga milagro nga pareho sini.” Gani nagbinahin-bahin sila.

¹⁷ Nagpamangkot pa gid liwat ang mga Pariseo sa tawo nga sadto anay bulag, “Siling mo gin-ayo ka niya, ti karon, ano ang masiling mo parte sa iya?” Nagsiling siya, “Kon sa akon lang, isa siya ka propeta.”

¹⁸ Pero indi magpati ang mga *lider sang mga* Judio nga bulag siya anay kag subong makakita na, gani ginpatawag nila ang iya mga ginikanan.

¹⁹ Pagkatapos ginpamangkot nila sila, “Inyo bala anak ini? Matuod gid man bala nga natawo siya nga bulag? Ngaa makakita na siya subong?”

²⁰ Nagsabat ang iya mga ginikanan, “Kilala namon nga siya amon anak kag matuod nga natawo siya nga bulag.

²¹ Pero kon paano nga makakita na siya kag kon sin-o ang nag-ayo sang iya mga mata, ina ang wala namon mahibalui. Pamangkuta ninyo siya kay may buot naman na siya kag sarang makasabat para sa iya kaugalingon.”

²² Amo sadto ang sabat sang iya mga ginikanan tungod kay nahadlok sila sa mga *lider sang mga* Judio. Kay ang ini nga mga *lider* nagsugtanay

na nga daan nga ang bisan sin-o nga magkilala kay Jesus nga siya amo ang Cristo indi na nila pagpasudlon sa ila simbahan.

²³ Amo gani nga ang iya mga ginikanan nagsil-ing, “Pamangkuta ninyo siya kay may buot naman na siya.”

²⁴ Gani gintawag nila liwat ang tawo nga sadto anay bulag kag ginsilingan, “Padunggi ang Dios *paagi sa pagsugid sang matuod parte sadto nga tawo*. Kon sa amon lang, nahibaluan namon nga siya makasasala.”

²⁵ Nagsabat ang tawo, “Wala ako kahibalo kon makasasala siya ukon indi. Basta nahibaluan ko nga sang una bulag ako pero subong makakita na.”

²⁶ Nagpamangkot naman sila, “Ano bala ang iya ginhimo sa imo? Paano niya gin-ayo ang imo mga mata?”

²⁷ Nagsabat siya, “Indi bala nga ginsugiran ko na kamo? Pero indi kamo magpati. Ti ngaa nagapamangkot pa kamo liwat? Ano, gusto man bala ninyo nga mangin iya mga sumulunod?”

²⁸ Gani nangakig sila kag ginbuyayaw nila siya kag ginsilingan, “Ikaw iya nga sumulunod, pero kami mga sumulunod ni Moises.

²⁹ Nahibaluan namon nga nagpakighambal ang Dios kay Moises sang una, pero kon parte sa tawo nga ina, wala gani kami kahibalo kon diin siya naghalin!”

³⁰ Nagsabat dayon ang tawo, “Katingalahan! Siya ang nag-ayo sa akon, pagkatapos nagasiling kamo nga wala kamo kahibalo kon sa diin siya naghalin.

³¹ Nahibaluan ta nga wala nagasabat ang Dios sa mga makasasala. Pero ginasabat niya ang mga tawo nga nagatahod sa iya kag nagatuman sang iya kabubut-on.

³² Halin sang una wala pa gid kita makabati nga may tawo nga nag-ayo sang mata sang isa ka tawo nga bulag halin sang iya pagkatawo.

³³ Kon indi siya naghalin sa Dios, indi siya kun-tani makahimo sing pareho sini.”

³⁴ Nagsabat ang mga lider sang mga Judio, “Natawo ka kag nagdako sa sala, kag karon tud-luan mo pa kami?” Kag ginsilingan nila siya nga indi na siya pagtugutan nga magsulod sa *ila mga simbahan*.

Ang Espiritual nga Pagkabulag

³⁵ Karon, nabalitaan ni Jesus nga indi na nila pagpasudlon sa *ila mga simbahan* ang tawo nga sadto anay bulag. Gani ginpangita niya ang tawo. Pagkakita niya sa iya ginpamangkot niya siya, “Nagatuo ka bala sa Anak sang Tawo?”

³⁶ Nagsabat siya, “Sir, sugiri man ako kon sin-o siya para makatuo ako sa iya!”

³⁷ Nagsiling si Jesus, “Nakita mo na siya, kay siya mismo ang nagapakighambal sa imo subong.”

³⁸ Nagsiling dayon ang tawo, “Ginoo, nagatuo ako sa imo!” Kag nagluhod siya dayon kag nagsimba kay Jesus.

³⁹ Nagsiling si Jesus, “Nagkadto ako diri sa kalibutan para hukman ang mga tawo. Ang mga *nagakilala nga sila bulag sa kamatuoran* ayuhon ko para makakita sila. Kag ang mga *nagasiling nga*

sila kuno indi bulag, magaguwa nga *sila amo ang bulag.*”

⁴⁰ Karon, may mga Pariseo didto nga malapit sa iya nga nakabati sang iya ginhambal. Kag nagpamangkot sila, “Ang buot mo silingon pati kami mga bulag man?”

⁴¹ Ginsabat sila ni Jesus, “Kon *ginabaton ninyo nga bulag* kamo sa *kamatuoran*, wala kamo kuntani sing sala. Pero tungod kay nagasiling kamo nga indi kamo bulag, *ini nagakahulugan lang nga* may sala pa gihapon kamo.”

10

Ang Matuod nga Manugbantay sang mga Karnero

¹ “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga kon ang tawo nagasulod sa toril sang mga karnero pero wala nagaagi sa puwertahan kundi nagataklas sa kudal, ina nga tawo kawatan kag tulisan.

² Pero ang tawo nga nagasulod paagi sa puwertahan amo ang manugbantay sang mga karnero.

³ Ginapasulod siya sang bantay sa puwertahan kag ang iya tingog kilala sang mga karnero. Ginatawag niya ang iya mga karnero sa ila mga ngalan, kag ginadala niya dayon sila paguwa.

⁴ Kon makaguwa na sila, nagauna siya sa ila kag ang iya mga karnero nagasunod sa iya tungod kay kilala nila ang iya tingog.

⁵ Indi magsunod ang mga karnero sa tawo nga indi nila kilala, kundi magapalagyo gani sila tungod kay wala sila nakakilala sang iya tingog.”

⁶ Ginsugid sa ila ni Jesus ini nga paanggid, pero wala gid sila nakaintiendi kon ano ang buot silingon sini.

Si Jesus ang Maayo nga Manugbantay

⁷ Gani nagsiling liwat si Jesus, “Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ako amo ang puwertahan sang mga karnero.*

⁸ May mga nauna sa akon nga *mga manunudlo nga ang ila kahalimbawa pareho sa mga kawatan kag mga tulisan*. Pero ang akon mga karnero wala nagpati sa ila.

⁹ Ako amo ang puwertahan. Ang nagasulod paagi sa akon maluwas. Pareho siya sa karnero nga nagasulod kag nagaguwa, kag makakita siya sing halalbon.

¹⁰ Ang katuyuan sang kawatan amo ang pagpangawat, ang pagpatay kag ang pagpangguba. Pero ako ya nagkadto diri sa kalibutan para maghatagan ko ang mga tawo sing kabuhi kag ini wala gid sing kulang.

¹¹ “Ako amo ang maayo nga manugbantay sang mga karnero. Ang maayo nga manugbantay desidido nga maghatag sang iya kabuhi para sa iya mga karnero.

¹² Indi siya pareho sa tawo nga ginasuhulan lang nga magbantay. Kay ang tawo nga ginasuhulan lang nagapalagyo kon makita na niya nga nagaabot ang wolf kag bayaan lang niya ang mga karnero. Gani nagalalapta ang mga karnero kag ang iban sa ila tukbon.

* **10:7** *mga karnero* nga amo ang mga tawo nga nagasunod kay Cristo.

¹³ Ang sinuhulan nagapalagyo, tungod kay sinuhulan man lang siya kag baliwala lang sa iya kon ano ang matabo sa mga karnero.

¹⁴⁻¹⁵ Pero ako amo ang maayo nga manugbantay sang mga karnero. Kon paano ang pagkakilala sa akon sang Amay kag ang akon pagkakilala sa iya, pareho man sina ang akon pagkakilala sa akon mga karnero kag ang ila pagkakilala sa akon. Kag ihatag ko ang akon kabuhi para sa ila.

¹⁶ May iban pa man ako nga mga karnero nga wala diri sa inyo grupo *nga mga Judio*. Dapat pasudlon ko man sila. Magapamati man sila sa akon, kag ang tanan nga nagapamati sa akon mangin isa lang ka grupo nga may isa ka manugbantay.

¹⁷ “Ginapalangga ako sang Amay tungod kay ginahatag ko ang akon kabuhi *para sa ila*, kag pagkatapos mabuhi man ako liwat.

¹⁸ Wala sing may makapatay sa akon kon indi ko ini pag-itugot. Pero kabubut-on ko nga ginahatag ang akon kabuhi. May awtoridad ako sa paghatag sini, kag may awtoridad man ako sa pagbawi sini. Amo ini ang ginsiling sang Amay sa akon.”

¹⁹ Tungod sa ginhambal nga ato ni Jesus nagbinahin-bahin liwat ang mga Judio.

²⁰ Madamo sa ila ang nagsiling, “Ang tawo nga ini ginagamhan sang demonyo kag buang-buang. Ngaa nagasagi kamo pamati sa iya?”

²¹ Pero nagsiling ang iban, “Ang tawo nga ginagamhan sang demonyo indi makatudlo sing pareho sina. Kag isa pa, paano makapaayo ang isa ka tawo sang bulag kon ginagamhan siya sang demonyo?”

Ginsikway si Jesus sang mga Judio

²² Karon, nag-abot ang tiyempo sa pagsaulog sa Jerusalem sang Piesta sang Pagdedikar sang Templo. Tigtulugnaw sadto,

²³ kag nagalakat-lakat si Jesus didto sa templo sa ginatawag nga Balkon ni Solomon.

²⁴ Nagtilipon ang mga Judio sa iya kag nagsiling sila, “Ngaa ginatago-tago mo pa sa amon kon sin-o gid ikaw? Sugiri kami sing deretso kon ikaw amo ang Cristo.”

²⁵ Nagsiling si Jesus sa ila, “Ginsugiran ko na kamo kon sin-o gid ako pero indi kamo magpati sa akon. Ang mga milagro nga ginahimo ko sa awtoridad nga halin sa akon Amay nagapamatuod man kon sin-o gid ako.

²⁶ Pero indi kamo magpati sa akon tungod kay indi kamo kaupod sa akon mga karnero.

²⁷ Ang akon mga karnero nagapamati sa akon. Kilala ko sila kag nagasunod sila sa akon.

²⁸ Ginahatagan ko sila sang kabuhi nga wala sing katapusan, kag indi gid sila mawala. Wala gid sing may makaagaw sa ila sa akon kamot.

²⁹ Ginhatag sila sa akon sang akon Amay nga gamhanan sa tanan, kag wala gid sing may makaagaw sa ila sa kamot sang Amay.

³⁰ Ako kag ang Amay isa lang.”

³¹ *Pagkabati sadto sang mga Judio nagpulot liwat sila sang mga bato para batuhon siya.*

³² Pero nagsiling si Jesus sa ila, “Madamo ang ginhimo ko nga maayo nga inyo mismo nakita. Kag ginpahimo ini sa akon sang Amay. Sa diin

bala sa sining akon mga ginpanghimo ang nangin kabangdanan nga inyo ako batuhon?”

³³ Ginsabat siya sang mga Judio, “Indi kami magbato sa imo tungod sang imo maayo nga mga hinimuan, kundi batuhon ka namon tungod sa imo pag-insulto sa *Dios*! Kay ikaw tawo man lang, pero nagasiling ka nga ikaw *Dios*.”

³⁴ Nagsiling si Jesus sa ila, “Indi bala nasulat sa inyo Kasuguan nga nagsiling ang *Dios* nga kamo mga *dios*†?”

³⁵⁻³⁶ Kag nahibaluan ta nga matuod permi ang ginasiling sang Kasulatan. Gani kon nagsiling ang *Dios* nga mga *dios* ang mga tawo nga ginhatagan sang iya mensahi, ti ngaa nagasiling kamo nga gin-insulto ko siya tungod kay nagsiling ako nga ako Anak sang *Dios*? Ang Amay mismo ang nagpili kag nagpadala sa akon diri sa kalibutan.

³⁷ Kon wala ako nagahimo sang ginapahimo sang Amay sa akon, indi dapat nga magpati kamo sa akon.

³⁸ Pero kon ginahimo ko ang ginapahimo sang Amay sa akon, bisan indi ninyo gusto nga magpati sa akon mga *ginasiling*, dapat patihan ninyo ang akon mga hinimuan, para mahibaluan gid ninyo nga ang Amay ari sa akon kag ako ara sa iya.”

³⁹ Gintinguhaan nila liwat nga dakpon si Jesus, pero nakalikaw siya sa ila.

⁴⁰ Nagtabok liwat si Jesus sa *Suba sang Jordan* kag nagkadto sa lugar nga sa diin nagpangbautiso si Juan. Kag didto siya dayon nagtiner.

⁴¹ Madamo nga tawo ang nagpalapit sa iya kag nagsiling, “Wala matuod nakahimo sing mga mi-

† 10:34 Sal. 82:6

lagro si Juan, pero ang tanan nga iya ginhambal parte sa sini nga tawo matuod.”

⁴² Gani madamo sa mga tawo didto ang nagtuo kay Jesus.

11

Ang Pagkapatay ni Lazarus

¹ May isa ka tawo nga nagamasakit nga ang iya ngalan si Lazarus. Nagaestar siya sa Betania, ang baryo nga ginaestaran man sang iya mga utod nga si Maria kag si Marta.

² Si Maria nga ini amo ang nagbubo sang pahamot sa tiil sang Ginoo kag iya dayon ginpahiran sang iya buhok. Ang iya utod nga si Lazarus nagamasakit.

³ Gani nagpadala ang mag-utod nga babayi sang balita kay Jesus nga ang iya pinalangga nga amigo nagamasakit.

⁴ Pagkabati ni Jesus nga si Lazarus nagamasakit, nagsiling siya, “Ini nga masakit indi magaresulta sang kamatayon. Ang katuyuan nga nagamasakit siya kay para mapadunggan ang Dios tungod sa iya gahom kag para ako nga Anak sang Dios mapadunggan man.”

⁵ Palangga ni Jesus si Marta, si Maria kag si Lazarus.

⁶ Pero ginpaligad pa niya ang duha ka adlaw pagkatapos nga iya nabalitaan nga si Lazarus nagamasakit.

⁷ Dayon, nagsiling siya sa iya mga sumulunod, “Dali kamo, mabalik na kita sa Judea.”

⁸ Nagsabat ang iya mga sumulunod, “Manunudlo, indi bala nga pila pa lang ka adlaw

nga batuhon ka kuntani didto sang mga Judio? Kag karon mabalik ka pa didto?”

⁹ Nagsiling si Jesus, “Indi bala nga may dose ka oras kon adlaw? Gani kon maglakat ang tawo kon adlaw indi siya makasandad, tungod kay masanag pa.

¹⁰ Pero kon maglakat siya kon gab-i makasandad siya kay madulom.”*

¹¹ Pagkatapos nagsiling pa gid si Jesus, “Ang aton amigo nga si Lazarus nagakatulog. Pero kadtuan ko siya kag pukawon.”

¹² Nagsabat ang iya mga sumulunod, “Ginoo, kon nagakatulog siya, magaayo pa siya.”

¹³ Abi nila nagakatulog lang matuod si Lazarus, pero ang buot silingon ni Jesus nga patay na si Lazarus.

¹⁴ Gani ginsilingan sila ni Jesus sing maathag, “Patay na si Lazarus.

¹⁵ Pero nagapasalamat ako nga wala ako didto kay para ini sa inyo kaayuhan, *tungod kay may himuon ako* para magdugang pa gid ang inyo pagtuo sa *akon*. Dali, kadtuan ta siya.”

¹⁶ Karon, si Tomas nga ginatawag nga si Kapid nagsiling sa iya mga kaupod, “Ti, maupod na lang kita bisan kon patyon kita upod sa iya.”

Si Jesus amo ang Nagahatag sang Kabuhi

¹⁷ Sang pag-abot ni Jesus sa *Betania*, nabali-taan niya nga apat na ka adlaw sa lulubngan si Lazarus.

* **11:10** Ginhambal ni Jesus ini nga paanggid para ipahibalo sa ila nga wala pa sing may malain nga matabo sa ila didto sa Judea.

¹⁸ Ang Betania mga tatlo lang ka kilometro halin sa Jerusalem.

¹⁹ Gani madamo nga Judio *nga taga-Jerusalem* ang nagkadto didto sa paglipay kay Marta kag kay Maria sa pagkapatay sang ila utod.

²⁰ Pagkabati ni Marta nga nagapadulong si Jesus, nagguwa siya sa pagsugata sa iya, pero si Maria nagpabilin sa balay.

²¹ Pag-abot ni Marta kay Jesus, nagsiling siya, “Ginoo, kon diri ka lang, wala kuntani napatay ang akon utod.

²² Pero nahibaluan ko nga bisan subong magahatag ang Dios sa imo sang bisan ano nga imo pangayuon sa iya.”

²³ Nagsiling si Jesus sa iya, “Mabanhaw ang imo utod.”

²⁴ Nagsabat si Marta, “Nahibaluan ko nga mabanhaw siya sa katapusan nga adlaw kon banhawon na ang mga patay.”

²⁵ Nagsiling si Jesus sa iya, “Ako ang nagabanhaw sang mga patay, kag ako man ang nagahatag sang kabuhi. Ang nagatuo sa akon, bisan mapatay pa siya, mabuhi siya liwat.

²⁶ Ang bisan sin-o nga nagakabuhi kag nagatuo sa akon indi na mapatay hasta san-o. Ti, nagapati ka bala sini?”

²⁷ Nagsabat si Marta, “Huo, Ginoo! Nagapati gid ako nga ikaw amo ang Cristo, ang Anak sang Dios nga *amon ginahulat nga* magaabot diri sa kalibutan.”

Naghibi si Jesus

²⁸ Pagkahambal sadto ni Marta, nagbalik siya sa ila balay kag gintawag niya ang iya utod nga si

Maria kag ginhutikan, “Ari na ang Manunudlo kag ginapatawag ka niya.”

²⁹ Pagkabati sadto ni Maria, nagtindog siya kag nagdali-dali guwa kag nagkadto didto kay Jesus.

³⁰ (Wala pa makasulod si Jesus sa banwa sang Betania. Didto pa lang siya sa lugar nga sa diin ginsugata siya ni Marta.)

³¹ Pagkakita sang mga Judio, nga kaupod ni Maria sa balay nga nagaunong sa iya, nga nagtindog siya kag magdali-dali guwa, ginsunod nila siya kay abi nila makadto siya sa lulubngan para didto maghibi.

³² Pag-abot ni Maria didto kay Jesus, nagluhod siya kag nagsiling, “Ginoo, kon diri ka lang, wala kuntani napatay ang akon utod.”

³³ Pagkakita ni Jesus nga nagahibi si Maria kag pati ang iya mga kaupod nga mga Judio, natandog gid ang iya tagipusuon.

³⁴ Nagpamangkot siya dayon sa ila, “Sa diin ninyo siya ginlubong?” Nagsabat sila, “Dali Ginoo, itudlo namon sa imo.”

³⁵ Naghibi si Jesus.

³⁶ Gani nagsiling ang mga Judio, “Kita ninyo kon daw ano ang iya pagpalangga kay Lazarus!”

³⁷ Pero nagsiling ang iban, “Indi bala nga ginayo niya ang mga mata sang bulag? Ti ngaa wala niya mapunggi ang kamatayon ni Lazarus?”

Ginbanhaw ni Jesus si Lazarus

³⁸ Natandog liwat ang tagipusuon ni Jesus. Kag nagkadto siya dayon didto sa ginlubngan kay Lazarus. Isa ini ka kuweba nga natakpan sang isa ka bato.

³⁹ *Pag-abot nila didto*, nagsiling si Jesus, “Kuhaa ninyo ang bato.” Pero nagsiling si Marta nga utod sang napatay, “Ginoo, mabaho na siya subong, kay apat na ka adlaw nga siya ginlubong!”

⁴⁰ Nagsiling si Jesus sa iya, “Indi bala nga nagsiling ako sa imo nga kon magtuo ka, makita mo ang gahom sang Dios?”

⁴¹ Gani ginkuha nila ang bato. Nagtangla si Jesus sa langit kag nagsiling, “Amay, nagapasalamat ako sa imo tungod kay ginpamatian mo ako.

⁴² Nahibaluan ko nga permi mo ako ginapamatian, pero nagasiling ako sing pareho sini para sa mga tawo nga diri subong sa akon palibot, para magpati sila nga ikaw amo ang nagpadala sa akon.”

⁴³ Pagkatapos niya hambal sini, nagsinggit siya, “Lazarus, guwa ka!”

⁴⁴ Kag nagguwa matuod ang patay nga ang iya kamot kag tiil may nagasambod pa nga mga tela nga linen, kag ang iya guya naputos man sang panyo. Nagsiling si Jesus sa ila, “Hubari ninyo siya kag palakta.”

Nagplano ang mga Lider sang mga Judio nga Patyon si Jesus

(Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2)

⁴⁵ Madamo sa mga Judio nga nagbisita sa ila ni Maria ang nagtuo kay Jesus pagkakita nila sa iya ginhimo.

⁴⁶ Pero ang iban sa ila nagkadto sa mga Pariseo kag nagsugid sang ginhimo ni Jesus.

⁴⁷ Gani gintawag sang mga Pariseo kag sang mga manugdumala nga mga pari ang tanan nga

miyembro sang Korte sang mga Judio. Kag sang nagatipon na sila, nagsiling sila, “Ano bala ang aton himuon? Madamo nga milagro ang ginahimo sang sini nga tawo.

⁴⁸ Kon pabay-an ta lang siya, ang tanan magatuo na sa iya *nga siya amo ang hari sang Israel*. Kag kon amo ini ang matabo, sulungon kita sang mga Romanhon kag gub-on nila ang aton templo kag ang aton bilog nga nasyon!”

⁴⁹ Pero ang isa sa mga kaupod nila nga si Caifas, nga pangulo nga pari sadto nga tuig, nagsiling, “Wala gid kamo sing nahibaluan!

⁵⁰ Wala bala ninyo mahunahunai nga mas maayo pa nga isa lang ka tawo ang mapatay para sa aton nasyon kaysa ang bilog nga nasyon ang madula?”

⁵¹ Wala niya ato ginhambal nga iya-iya lang, kundi bilang pangulo nga pari sadto nga tuig, naghambal ang Dios paagi sa iya nga kinahanglan nga mapatay si Jesus para sa mga Judio.

⁵² Kag indi lang para sa sina nga katawhan, kundi para man sa tanan nga anak sang Dios nga naglalapta sa iban nga mga lugar, para matipon sila kag mangin isa sila tanan.

⁵³ Halin sadto nga adlaw nagplano ang mga lider sang mga Judio nga patyon si Jesus.

⁵⁴ Gani wala na nagsagad[†] pakita si Jesus sa mga *banwa sang mga* Judio, kundi nagkadto siya sa lugar nga malapit sa kamingawan, sa isa ka banwa nga ginatawag Efraim. Didto siya nagtiner kaupod sang iya mga sumulunod.

[†] **11:54** *nagsagad*: sa iban nga Bisaya, *nagsagay ukon naghagad*

⁵⁵ Karon, malapit na lang ang piesta sang mga Judio nga ginatawag Piesta sang Paglabay sang Anghel. Gani madamo nga tawo ang nagpa-Jerusalem para sa indi pa mag-abot ang piesta makapakatinlo sila sang ila kaugalingon *suno sa pagsulundan sang ila relihiyon*.

⁵⁶ Ginpangita nila si Jesus, pero wala nila makita. Gani samtang nagatindog sila didto sa templo, nagpinamangkutanay sila, “Ano bala sa banta ninyo? Indi gid siya siguro magpamiesta, di bala?”

⁵⁷ Sadto gali nga tion nagsugo na nga daan ang mga manugdumala nga mga pari kag ang mga Pariseo nga ang bisan sin-o nga makahibalo kon diin si Jesus dapat magsugid sa ila para madakop nila siya.

12

Ginbubuan ni Maria sang Pahamot si Jesus (Mat. 26:6-13; Mar. 14:3-9)

¹ Karon, sang anom na lang ka adlaw bag-o mag-abot ang piesta, nagkadto si Jesus sa Betania, sa lugar ni Lazarus nga iya ginbanhaw.

² Nagpreparar sila sing panyapon para kay Jesus. Si Lazarus isa sa mga kaupod ni Jesus nga nagakaon sa lamisa. Si Marta amo ang nagaserbi.

³ Si Maria iya nagkuha sing mga tunga sa litro nga malahalón nga pahamot. Puro ini *nga pahamot nga halin sa tanom nga nardo*. Ginbubo niya ini sa tiil ni Jesus. Pagkatapos ginpahiran niya sang iya buhok. Kag napuno ang bilog nga balay sang kahamot sang sadto nga pahamot.

⁴ Pero ang isa sa mga sumulunod ni Jesus nga si Judas Iscariote,* nga amo ang magatraidor sa iya,† nagsiling,

⁵ “Ang bili sang sina nga pahamot mga isa gid ka tuig nga suweldo sang isa ka tawo. Ngaa wala ina pag-ibaligya kag ang bili ipanghatag sa mga imol?”

⁶ Ginsiling niya ini, indi tungod kay naluoy siya sa mga imol, kundi tungod kay kawatan siya. Siya amo ang nagauyat sang ila kuwarta kag permi niya ini ginakuhaan.

⁷ Pero nagsiling si Jesus, “Pabay-i lang siya! Ipatago lang sa iya ang nabilin *nga pahamot* para itigana sa akon lubong.‡

⁸ Ang mga imol permi ninyo makaupod, pero ako indi ninyo permi makaupod.”

Ang Plano nga Patyon si Lazarus

⁹ Madamo nga Judio ang nakabalita nga didto si Jesus sa Betania, gani nagkadto sila didto. Nagkadto sila indi lang tungod kay Jesus, kundi gusto man nila nga makita si Lazarus nga iya ginbanhaw.

¹⁰ Gani ginplano sang mga manugdumala nga mga pari nga patyon man si Lazarus,

¹¹ kay tungod sa iya, madamo na nga mga Judio ang nagbiya sa ila kag nagtuo kay Jesus.

* **12:4** *Judas Iscariote*: Indi apelyido ni Judas ang “Iscariote.” Siguro ang buot silingon, *Judas nga taga-Keriot*. † **12:4** *maga-traidor sa iya*: buot silingon, *magatugyan sa iya sa iya mga kaaway* ‡ **12:7** *Ipatago...lubong*: ukon, *Ginbubo niya ini para ipreparar ako sa adlaw nga ilubong ako*.

Ang Madinalag-on nga Pagsulod ni Jesus sa Jerusalem

(*Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40*)

¹² Sang sunod nga adlaw, nabalitaan sang madamo nga tawo nga nag-alabot sa pagpamiesta nga si Jesus nagapakadto na sa Jerusalem.

¹³ Gani nagkuha sila sang mga dahon sang palma kag ginsugata nila si Jesus nga nagasinggit, “Dayawon ta ang Dios!”

“Ginapakamaayo sang Ginoo ang iya pinadala!”§*

“Ginapakamaayo niya ang Hari sang Israel!”

¹⁴ Nakakita si Jesus sang isa ka bataon pa nga donkey kag amo ato ang iya ginsakyan. Sa iya ginhimo nga ato natuman ang Kasulatan nga nagasingit,

¹⁵ “Kamo nga mga pumuluyo sang Zion,† indi kamo magkahadlok. Pamati kamo! Nagaabot na ang inyo hari, nga nagasakay sa bataon nga donkey.”‡

¹⁶ Sadto nga tiyempo, ang mga sumulunod ni Jesus wala pa makaintiendi kon ano ang kahulugan sang mga nagakalatabo nga ato. Pero pagkatapos nga si Jesus nakabalik na sa langit, amo pa lang nila napinsaran nga ang ginhimo sang sadto nga mga tawo amo gid gali ang nakasulat sa Kasulatan.

¹⁷ Madamo nga tawo ang nakakita sang pagtawag kag pagbanhaw ni Jesus kay Lazarus

§ **12:13** *ang iya pinadala:* sa literal, *ang nagakari sa ngalan sang Ginoo* * **12:13** Sal. 118:26 † **12:15** *mga pumuluyo sang Zion:* sa Griego, *anak nga babayi sang Zion* ‡ **12:15** Zac. 9:9

halin sa iya lulubngan. Kag ini nga mga tawo nagpamalita sa natabo.

¹⁸ Gani madamo nga tawo ang nagsugata kay Jesus, tungod kay nabalitaan nila ato nga milagro nga iya ginhimo.

¹⁹ Gani naghambalanay ang mga Pariseo, “Ti tan-awa ninyo, nagasunod na sa iya ang tanan nga tawo. Wala na gid kita sing may mahimo!”

May mga Griego nga Nagpangita kay Jesus

²⁰ May mga Griego man nga nag-alabot sa *Jerusalem* para magpamiesta kag magsimba sa Dios.

²¹ Nagkadto sila kay Felipe nga taga-Betsaida nga sakop sang Galilea. Nagpangabay ang mga Griego, “Sir, gusto namon kuntani nga magpakigkita kay Jesus.”

²² Ginsugiran ni Felipe si Andres kag duha sila ang nagkadto kay Jesus para sugiran siya.

²³ Nagsiling dayon si Jesus sa ila, “Karon nag-abot na ang tion nga padunggan *ako nga Anak* sang Tawo, makita na ang akon gahom.

²⁴ Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga kon ang isa ka binhi indi pag-ilubong sa duta kag mapatay, ina magapabilin gid lang nga isa ka binhi. Pero kon *ilubong kag* mapatay, *magatubo ini kag* magapamunga sing madamo. §

²⁵ Ang tawo nga sobra ang iya paghigugma sa iya kabuhi madula niya ini, pero ang tawo nga wala nagakanugon sang iya kabuhi sa sini

§ **12:24** Ang buot silingon ni Jesus nga siya pareho sina, tungod kay kon mapatay na siya, madamo ang mahatagan sing bag-o nga kabuhi.

nga kalibutan *tungod sa akon* makaangkon sang kabuhi nga wala sing katapusan.

²⁶ Ang bisan sin-o nga gusto mag-alagad sa akon kinahanglan magsunod sa akon, para kon diin ako didto man ang akon suluguon. Ang tawo nga nagaalagad sa akon padunggan sang akon Amay.”

Naghambal si Jesus Parte sa iya Kamatayon

²⁷ Nagsiling pa si Jesus, “Karon nagalibog ang akon hunahuna. Ano bala ang akon isiling? Ano, masiling bala ako sa Amay nga luwason na lang niya ako sa sini nga tion? Pero amo ini ang katuyuan sang akon pagkadto diri, nga mag-antos sang mga kasakit sa sini nga tion.”

²⁸ Nagsiling dayon si Jesus sa Amay, “Amay, ipakita ang imo gahom sa mga tawo.” May naghambal dayon halin sa langit, “Ginpakita ko na *paagi sa imo*, kag ipakita ko pa liwat.”

²⁹ Ang mga tawo nga nagtalambong didto nakabati sang tingog. Nagsiling sila, “Nagapangdaguob!” Pero nagsiling ang iban, “Nagapakighambal sa iya ang anghel!”

³⁰ Pero nagsiling si Jesus sa ila, “Ginpabati ato sang Dios indi para sa akon kundi para sa inyo.

³¹ Halin subong sentensyahan na niya ang *mga tawo sang* kalibutan. Kag mapierdi na niya si *Satanas nga amo* ang nagagahom sa sini nga kalibutan.

³² Kag kon ibayaw na gani ako halin sa duta, papalapiton ko ang tanan nga tawo sa akon.”

³³ (Sa iya paghambal sadto, ginsugid niya kon ano nga klase sang kamatayon ang iya pagaantuson.)

³⁴ Nagsabat ang mga tawo sa iya, “Suno sa amon Kasuguan magakabuhi ang Cristo hasta san-o. Gani ngaa bala nagasiling ka nga ang Anak sang Tawo kinahanglan nga mapatay? Sin-o gid ina nga Anak sang Tawo ang imo ginasiling?”

³⁵ Nagsiling si Jesus sa ila, “Madali na lang madula ang suga sa tunga ninyo. Gani magkabuhi kamo sa sini nga suga samtang diri pa, kay basi bala kon maabtan kamo sang kadulom. Tungod kay ang nagalakat sa kadulom indi makahibalo kon diin siya nagapadulong.

³⁶ Gani magtuo kamo sa *akon nga amo ang* suga samtang diri pa *ako* sa inyo, para masanagan ang inyo hunahuna.”*

Indi Magpati ang mga Judio kay Jesus

Pagkatapos niya hambal sadto naglakat siya kag nagpanago sa ila.

³⁷ Bisan nakita na gid nila ang madamo nga milagro nga ginpanghimo ni Jesus, wala pa gihapon sila nagtuo sa iya.

³⁸ Gani natuman ang ginsiling ni Propeta Isaias, “Ginoo, sin-o bala ang nagpati sa amon mensahi?

Sin-o bala sa mga ginpakitaan mo sang imo gahom ang nagtuo?”†

³⁹ Ginhambal pa ni Isaias nga indi sila magtuo tungod nga:

⁴⁰ “Ginbulag sila sang Dios para indi sila makakita, kag gintakpan niya ang ila mga hunahuna para indi sila makaintiendi,

* **12:36** *para masanagan ang inyo hunahuna: sa literal, para mangin mga anak kamo sang kasanag* † **12:38** Isa. 53:1

kay basi pa kon magbalik sila sa Dios kag ayuhon niya sila.”‡

⁴¹ Ginhambal ato ni Isaias tungod kay nakita niya ang gahom ni Jesus kag nagsugid siya parte sa iya.

⁴² Pero bisan amo sina, madamo nga lider *sang mga Judio* ang nagtuo kay Jesus. Pero wala lang sila nagpabutyag sang ila pagtuo tungod kay nahadlok sila nga indi na sila pagpasudlon sang mga Pariseo sa mga simbahan sang mga Judio.

⁴³ Kay ginpasulabi nila ang pagdayaw sang mga tawo sang sa pagdayaw sang Dios.

Ang Pulong ni Jesus amo ang Magasentensya sa mga Tawo

⁴⁴ Naghambal sing mabaskog si Jesus, “Kon ang tawo magtuo sa akon, indi lang siya nagatuo sa akon kundi nagatuo man siya sa nagpadala sa akon.

⁴⁵ Ang nakakita sa akon nakakita man sa nagpadala sa akon.

⁴⁶ Nagkadto ako diri sa kalibutan sa pagpasanag sa hunahuna sang mga tawo, para ang bisan sino nga magatuo sa akon indi magapabilin sa kadulom.

⁴⁷ Kon may ara nga nakabati sang akon mga pagpanudlo pero wala nagatuman, indi ako ang magasentensya sa iya *nga silutan*. Kay wala ako nagkadto diri sa kalibutan para sentensyahan ang mga tawo kundi para luwason.

⁴⁸ May ara nga magasentensya sa mga tawo nga nagasikway sa akon kag wala nagabaton sa akon

‡ 12:40 Isa. 6:10

mga pagpanudlo; ang mga pulong nga ikon gintudlo amo ang magasentensya sa ila sa katapusan nga adlaw!

⁴⁹ Kay ang ikon mga pagpanudlo indi halin sa ikon kundi halin sa Amay nga nagpadala sa ikon. Siya amo ang nagsugo sa ikon kon ano ang ikon itudlo.

⁵⁰ Kag nahibaluan ko nga ang iya mga pagpanudlo, nga iya ginsiling sa ikon nga ipanudlo, nagahatag sang kabuhi nga wala sing katapusan. Gani ginasugid ko sa inyo ang tanan nga ginapasugid sang Amay.”

13

Ginhugasan ni Jesus ang mga Tiil sang iya mga Sumulunod

¹ Sa wala pa mag-abot ang adlaw sang Piesta sang Paglabay sang Anghel, nahibaluan na nga daan ni Jesus nga nag-abot na ang tion nga mahalina siya sa sini nga kalibutan kag mabalik sa Amay. Palangga gid niya ang iya mga sumulunod diri sa kalibutan, kag hasta sa katapusan ginpakita niya ang iya pagpalangga.

² *Sang gab-i na*, nagpanyapon si Jesus kag ang iya mga sumulunod. Karon, napasulod na nga daan sang yawa sa hunahuna ni Judas nga anak ni Simon Iscariote* ang handom nga traiduran niya si Jesus.

³ Nahibaluan ni Jesus nga ang tanan *nga gahom* ginhatag na sang Amay sa iya. Nahibaluan man

* **13:2** *Simon Iscariote*: Indi apelyido ni Simon ang “Iscariote.” Siguro ang buot silingon, *Simon nga taga-Keriot*.

niya nga sa Dios siya naghalin kag sa Dios man siya mabalik.

⁴ Samtang sa lamisa pa ang iya mga sumulunod, nagtindog siya kag nag-uba sang iya pangguwa nga bayo. Pagkatapos nagkuha siya sang tuwalya kag ginwagkos niya ini sa iya hawak.

⁵ Ginbubuan dayon niya sang tubig ang labador kag ginpanghugasan niya ang mga tiil sang iya mga sumulunod. Ang kada mahugasan niya nga tiil, ginapahiran dayon niya sang tuwalya nga iya ginwagkos sa iya hawak.

⁶ Pag-abot niya kay Simon Pedro, nagsiling si Simon sa iya, “Ginoo, hugasan mo bala ang akon mga tiil?”

⁷ Ginsabat siya ni Jesus, “Karon indi mo pa maintiendihan kon ano ang kahulugan sining akon ginahimo, pero maintiendihan mo man ini sa ulihi.”

⁸ Nagsiling si Pedro, “Indi matabo hasta san-o nga ikaw ang maghugas sang akon mga tiil.” Pero nagsiling si Jesus sa iya, “Ti kon indi ka magpahugas sang imo mga tiil sa akon, indi ka na akon kaupod.”

⁹ Gani nagsiling si Simon Pedro, “*Ti kon amo sina* Ginoo, indi lang ang akon mga tiil ang imo hugasan, kundi pati man ang akon mga kamot kag ang akon ulo.”

¹⁰ Pero nagsiling si Jesus, “Ang nakapaligo, limpyo na ang iya bilog nga lawas, kag indi na kinahanglan nga hugasan pa luwas lamang sa iya mga tiil. Limpyo na kamo, pero indi tanan kamo.”

¹¹ (Nagsiling siya nga indi limpyo ang tanan tungod kay nahibaluan niya kon sin-o ang maga-

traidor sa iya.)

¹² Sang nahugasan na ni Jesus ang ila mga tiil, ginsuksok niya liwat ang iya pangguwa nga bayo kag nagbalik sa lamisa. Nagpamangkot dayon siya sa ila, “Ti, naintiendihan bala ninyo kon ano ang kahulugan sang akon ginhimo sa inyo?”

¹³ Ginatawag ninyo ako nga Manunudlo kag Ginoo, kag husto ina, kay ako gid man ang inyo Manunudlo kag Ginoo.

¹⁴ Ti kon ako gani nga inyo Ginoo kag Manunudlo naghugas sang inyo mga tiil, dapat man nga maghinugasay kamo sang inyo mga tiil.

¹⁵ Ginhimo ko ini bilang halimbawa para sundon ninyo. Gani himuon man ninyo sa isa kag isa ining akon ginhimo sa inyo.

¹⁶ Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga wala sing ulipon nga labaw pa sa iya amo, kag wala sing sinugo nga labaw pa sa nagsugo sa iya.

¹⁷ Karon nga nahibaluan na ninyo ini nga mga butang, bulahan kamo kon inyo ini himuon.

¹⁸ “Wala ako nagasiling nga bulahan kamo tanan, kay kilala ko ang akon mga ginpili. Pero kinahanglan nga matuman ang ginasiling sang Kasulatan nga ‘ang tawo nga nagasalo sa akon sa pagkaon amo pa ang nagtraidor sa akon.’†

¹⁹ Ginasugid ko na ini nga daan sa inyo samtang wala pa matabo, para kon matabo na magapati kamo nga ako amo gid man ang Cristo.

²⁰ Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang nagabaton sa mga tawo nga akon ginapadala nagabaton man sa akon, kag ang nagabaton sa akon nagabaton man sa nagpadala sa akon.”

† 13:18 Sal. 41:9

*Nagsugid si Jesus nga may Magatraidor sa Iya
(Mat. 26:20-25; Mar. 14:17-21; Luc. 22:21-23)*

²¹ Pagkahambal sadto ni Jesus, nagkasubo gid siya. Siling niya, “Sa pagkamatuod, ang isa sa inyo magatraidor sa akon.”

²² Gani nagtinulukay ang iya mga sumulunod nga nagalibog ang ila ulo kon sin-o sa ila ang iya ginatumod.

²³ Karon, ang isa sa mga sumulunod nga palangga gid ni Jesus nagapungko didto sa iya tupad.

²⁴ Gani ginsinyasan siya ni Simon Pedro nga pamangkuton si Jesus kon sin-o ang iya ginatumod.

²⁵ Gani nagpalapit pa gid siya kay Jesus kag nagpamangkot kon sin-o ang magatraidor sa iya.

²⁶ Nagsabat si Jesus, “Itusmog ko ang tinapay nga ini, kag kon sin-o ang akon hatagan, siya amo ang magatraidor sa akon.” Dayon gintusmog niya ang tinapay kag ginhatag kay Judas nga anak ni Simon Iscariote.

²⁷ Pagkabaton ni Judas sadto nga tinapay, nagsulod si Satanas sa iya. Nagsiling dayon si Jesus sa iya, “Sige, himua na sa gilayon ang imo himuon.”

²⁸ (Didto sa mga nagapanyapon, wala gid sing may nakaintiendi kon ngaa naghambal si Jesus sadto kay Judas.

²⁹ Ang hunahuna sang iban nga mga sumulunod nga ginsugo lang siya ni Jesus nga magbakal sang ila mga kinahanglanon para sa piesta, ukon maghatag sing limos sa mga imol, kay si Judas amo ang nagauyat sang ila kuwarta.)

³⁰ Sang nakaon na ni Judas ang tinapay nagguwa siya dayon. Gab-i na sadto.

Ang Bag-o nga Sugo

³¹ Sang nakahalin na si Judas, nagsiling si Jesus, “Karon, *ako nga* Anak sang Tawo padunggan na, kag paagi sa akon ang Dios padunggan man.

³² Kag kon paagi sa akon dayawon ang Dios, ipakita man niya nga ako dalayawon man. Kag ini himuon niya dayon.”

³³ *Nagsiling pa gid si Jesus*, “Kamo nga ginakabig ko nga akon mga anak, indi na ako makapakig-upod sa inyo sing madugay. Magapangita kamo sa akon, pero pareho sang akon ginsiling sa mga *lider sang mga* Judio, ginasiling ko man sa inyo subong nga indi kamo makakadto sa akon kaladtuan.

³⁴ Gani karon ginahatag ko sa inyo ang isa ka bag-o nga sugo: maghigugmaanay kamo. Kon paano ang akon paghigugma sa inyo dapat pareho man sina ang inyo paghigugma sa isa kag isa.

³⁵ Kon nagahigugmaanay kamo, ina mahibaluan sang tanan nga kamo akon mga sumulunod.”

Ginpropesiya ni Jesus ang Pagpanginwala ni Pedro

(Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34)

³⁶ Karon, ginpamangkot siya ni Simon Pedro, “Ginoo, sa diin ka bala makadto?” Nagsabat si Jesus, “Indi ka subong makaupod sa akon kon diin ako makadto, pero sa ulihi magasunod ka man didto.”

³⁷ Pero nagpamangkot si Pedro, “Ginoo, ngaa indi ako makaupod sa imo subong? Kay desidido man ako nga maghatag sang akon kabuhi para sa imo.”

³⁸ Ginsabat siya ni Jesus, “Ano, desidido ka gid bala nga maghatag sang imo kabuhi para sa akon? Sa pagkamatuod, sa wala pa makapamalo ang manok, ipanginwala mo ako sing tatlo ka beses.”

14

Si Jesus ang Dalan Pakadto sa Amay

¹ Nagsiling si Jesus sa ila, “Indi kamo magsagi palibog. Magsalig kamo sa Dios kag magsalig man kamo sa akon.

² Didto sa balay sang akon Amay may madamo nga kuwerto. Magauna ako didto para mag-preparar sang lugar para sa inyo. Indi ako magsil-ing sini sa inyo kon indi ini matuod.

³ Kon didto na ako kag nakapreparar na sang lugar para sa inyo, mabalik ako para kuhaon ko kamo, para kon diin ako didto man kamo.

⁴ Kag nahibaluan ninyo ang dalan pakadto sa lugar nga akon pagakadtuan.”

⁵ Nagsiling si Tomas sa iya, “Ginoo, wala kami kahibalo kon diin ka makadto, gani paano namon mahibaluan ang dalan?”

⁶ Nagsabat si Jesus sa iya, “Ako amo ang dalan, ang kamatuoran, kag ang kabuhi. Wala sing may makakadto sa Amay kon indi paagi sa akon.

⁷ Kon kilala ninyo ako, kilala na man ninyo ang akon Amay. Kag halin gani subong kilala na ninyo siya kag nakita na.”

⁸ Nagsiling si Felipe sa iya, “Ginoo, ipakita sa amon ang Amay kag tama na ina para sa amon.”

⁹ Nagsabat si Jesus, “Dugay na ang aton pag-inupdanay, Felipe, pero wala pa gid gali ikaw makakilala sa akon? Ang nakakita sa akon

nakakita man sa Amay. Ngaa nagasiling ka pa nga ipakita ko sa inyo ang Amay?

¹⁰ Ano, wala bala ikaw nagapati nga ako ara sa Amay kag ang Amay ari sa akon? Ang mga pulong nga akon ginhambal sa inyo indi ina halin sa akon. Ang Amay nga ari sa akon amo ang nagahimo sang mga butang nga akon ginahimo.

¹¹ Magpati kamo sa akon nga ako ara sa Amay kag ang Amay ari sa akon. Kon indi ninyo gusto magpati sa akon ginasugid, patihi na lang ninyo ako tungod sa akon mga hinimuan.

¹² Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang nagatuo sa akon magahimo man sang mga butang nga akon ginahimo kag mas sobra pa gid ang iya himuon, tungod kay mabalik na ako sa Amay.

¹³⁻¹⁴ Buhaton ko ang bisan ano nga inyo pangayuon sa akon, para mapadunggan ang Amay paagi sa Anak. Bisan ano ang inyo pangayuon sa akon ngalan* himuon ko ina.

Ang Espiritu Santo nga Ginpromisa ni Jesus

¹⁵ “Kon ginahigugma ninyo ako, tumanon ninyo ang akon mga sugo.

¹⁶⁻¹⁷ Kag pangabayon ko ang Amay nga ipadala niya sa inyo ang isa na man ka Manugbulig. Ang Manugbulig nga ini wala sing iban kundi ang Espiritu Santo nga amo ang magatudlo sa inyo sang kamatuoran. Kag magapabilin siya sa inyo hasta san-o. Indi siya pagbatunon sang *mga tawo sa kalibutan tungod kay indi nila siya makita kag*

* **14:13-14** sa akon ngalan: siguro ang buot silingon, *tungod nga kamo ara sa akon.*

wala sila makakilala sa iya. Pero kilala ninyo siya tungod kay siya kaupod ninyo, kag permi siya magapuyo sa inyo.

¹⁸ “Indi ko kamo pagbayaan nga wala sing upod; mabalik man ako sa inyo.

¹⁹ Madali na lang ako madula sa panan-aw sang *mga tawo diri sa kalibutan*, pero kamo makakita sa akon. Kag tungod kay ako nagakabuhi, kamo magakabuhi man.[†]

²⁰ Pag-abot sina nga adlaw[‡] mahibaluan gid ninyo nga ako ara sa akon Amay, kag kamo ari sa akon, kag ako ara man sa inyo.

²¹ “Ang tawo nga nagabaton kag nagatuman sang akon mga sugo amo ang nagahigugma sa akon. Kag ang nagahigugma sa akon higugmaon man sang akon Amay. Higugmaon ko man siya kag ipakilala ko sa iya kon sin-o gid ako.”

²² Karon ginpamangkot siya ni Judas (indi ini si Judas Iscariote), “Ginoo, ngaa sa amon ka lang mapakilala kon sin-o ka gid? Ngaa indi ka mag-pakilala sa tanan?”

²³ Nagsabat si Jesus sa iya, “Ang nagahigugma sa akon magatuman sang akon mga pulong; higugmaon siya sang akon Amay, kag kami magapuyo sa iya mismo.

²⁴ *Pero* ang wala nagahigugma sa akon wala nagatuman sang akon mga pulong. Ini nga mga

[†] **14:19** *tungod kay ako nagakabuhi, kamo magakabuhi man:* buot silingon, *tungod kay ako may kabuhi nga wala sing katapusan, kamo may kabuhi man nga wala sing katapusan.* [‡] **14:20** *sina nga adlaw:* buot silingon, *ang iya pagkabanhaw*

pulong nga inyo ginapamatian indi halin sa akon, kundi halin sa Amay nga nagpadala sa akon.

²⁵ “Ini nga mga butang ginasugid ko nga daan sa inyo samtang kaupod pa ninyo ako.

²⁶ Pero *kon makahalin na gani ako*, ang Manug-bulig nga amo ang Espiritu Santo amo ang ipadala sang Amay nga magbulos sa akon. § Siya ang magatudlo sa inyo sang tanan nga butang, kag magapadumdom siya sa inyo sang tanan nga akon ginsiling sa inyo.

²⁷ “Indi kamo magpalibog kag indi man kamo magkahadlok, tungod kay ang kalinong ginabilin ko sa inyo. Ang akon kalinong mismo ginahatag ko sa inyo; indi ini pareho sang kalinong nga ginahatag sang kalibutan.

²⁸ Nabatian ninyo ang akon ginsiling sa inyo nga mahalin ako pero mabalik man ako sa inyo. Kon ginahigugma ninyo ako, kuntani nagakali-pay kamo nga makakadto ako sa Amay nga mas gamhanan pa sang sa akon.

²⁹ Ginasugid ko nga daan ini sa inyo samtang wala pa matabo, para kon matabo na magabaskog pa gid ang inyo pagtuo sa akon.

³⁰ Indi na ako makapadugay sa paghambal sa inyo, tungod kay nagaabot na *si Satanas nga amo* ang nagagahom sa sini nga kalibutan. Sa matuod, wala siya sing gahom sa akon.

³¹ Pero para mahibaluan sang tanan nga tawo nga ginahigugma ko ang Amay, ginasunod ko ang tanan nga iya ginapahimo sa akon. Dali na. Malakat na kita.”

§ 14:26 nga magbulos sa akon: sa literal, sa akon ngalan

15

Si Jesus ang Matuod nga Puno sang Ubas

¹ *Nagsiling pa si Jesus*, “Ako amo ang matuod nga puno sang ubas, kag ang akon Amay amo ang manug-atipan.

² Ang akon mga sanga nga wala nagapamunga ginapang-utod niya, kag ang kada sanga nga nagapamunga ginalimpyuhan niya para magpamunga pa gid sing madamo.

³ Kamo nalimpyuhan na paagi sa pulong nga akon ginsiling sa inyo.

⁴ Magpabilin kamo sa akon, kag magapabilin man ako sa inyo. Pareho nga ang sanga indi makapamunga sa iya lang kaugalingon, luwas kon magpabilin ini sa sanga, amo man kamo sina, indi kamo makapamunga* kon indi kamo magpabilin sa akon.

⁵ “Ako amo ang puno sang ubas, kag kamo ang akon mga sanga. Ang tawo nga nagapabilin sa akon kag nagapabilin man ako sa iya, siya amo ang magapamunga sing madamo, kay kon wala ako sa inyo wala gid kamo sing may mahimo.

⁶ Ang tawo nga nagabulag sa akon ihaboy, pareho sa mga sanga nga ginahaboy kag nagakalaya, dayon ginatipon kag ginahaboy sa kalayo para masunog.

⁷ Kon nagapabilin kamo sa akon kag kon ginatipigan ninyo sa inyo mga tagipusuon ang akon mga pulong, makapangayo kamo sa akon bisan ano nga inyo gusto, kag ini mabaton ninyo.

* **15:4** *makapamunga*: buot silingon, makahimo sang maayo nga mga binuhatan

⁸ Kon padayon kamo nga nagapamunga sing madamo, ang akon Amay dayawon sang mga tawo, kag sa sini nga paagi mahibaluan nga kamo akon mga sumulunod.

⁹ Kon ano ang paghigugma sang Amay sa akon pareho man sina ang akon paghigugma sa inyo. Pabilin kamo sa akon gugma.

¹⁰ Kon ginatuman ninyo ang akon mga sugo, padayon ang akon paghigugma sa inyo. Pareho man ini sa akon nga nagatuman sang mga sugo sang akon Amay, gani padayon man ang iya paghigugma sa akon.

¹¹ “Ginasugid ko ini sa inyo para malipay man kamo pareho sa akon, kag mangin bug-os gid ang inyo kalipay.

¹² Amo ini ang akon sugo: maghigugmaanay kamo pareho sang akon paghigugma sa inyo.

¹³ Kon may tawo nga desidido nga maghatag sang iya kabuhi para sa iya mga abyan, ina nga paghigugma indi na gid malabawan.

¹⁴ Mga abyan ko kamo kon ginatuman ninyo ang akon mga sugo.

¹⁵ Indi ko na kamo pagtawgon nga mga ulipon, kay ang ulipon wala kahibalo kon ano ang ginahimo sang iya amo. Kundi ginatawag ko na kamo subong nga akon mga abyan, kay kon ano ang akon nabatian halin sa akon Amay amo man ang akon ginasugid sa inyo.

¹⁶ Indi kamo ang nagpili sa akon kundi ako ang nagpili sa inyo. Ginpili ko kamo para maglakat kag magpamunga sing mga bunga nga nagapadayon; para ang bisan ano nga inyo pangayuon sa

Amay sa akon ngalan[†] ihatag niya sa inyo.

¹⁷ Gani amo ini ang akon sugo sa inyo: maghigugmaanay kamo.

Ang mga Nagatuo kay Jesus Ginadumtan sang mga Tawo sang Kalibutan

¹⁸ “Kon ginadumtan kamo sang *mga tawo sang kalibutan*, *indi kamo dapat matingala tungod kay nahibaluan ninyo nga ako amo ang una nila nga ginadumtan.*

¹⁹ Kon kaupod kamo sang *mga tawo sang kalibutan*, higugmaon kamo nila. Pero ginadumtan nila kamo tungod kay indi nila kamo kaupod kundi ginpili ko kamo halin sa ila.

²⁰ Dumdumon ninyo ang akon ginhambal sa inyo nga wala sing ulipon nga labaw pa sa iya amo.[‡] Gani kon ako ginhingabot nila, kamo hingabuton man nila. (Kag kon tumanon nila ang akon pulong, tumanon man nila ang inyo pulong.)

²¹ Ini tanan himuon nila sa inyo tungod kay nagatuo kamo sa akon, kag wala sila makakilala sa nagpadala sa akon.

²² Kon wala ako nagkadto *diri sa kalibutan* kag nagtudlo sa ila, wala kuntani sila sing salabton, pero karon indi na gid sila makabalibad sa ila mga sala.

²³ Ang nagadumot sa akon, nagadumot man sa akon Amay.

²⁴ Kon wala ako naghimo sang mga milagro sa tunga nila, nga wala sing bisan sin-o nga tawo nga nakahimo, wala kuntani sila sing salabton. Pero

[†] **15:16** sa akon ngalan: siguro ang buot silingon, *tungod nga kamo ara sa akon.* [‡] **15:20** Juan 13:16

bisan nakita na gid nila ang akon mga hinimuan, nagadumot pa gihapon sila sa akon kag sa akon Amay.

²⁵ Sa ila ginahimo nga ini natuman ang nasulat sa ila Kasuguan nga nagasiling, ‘Gindumtan nila ako nga wala sing kabangdanan.’”§

²⁶ *Nagsiling dayon si Jesus sa ila*, “Ipadala ko sa inyo ang Espiritu Santo nga halin sa Amay. Siya amo ang ginatawag nga Manugbulig kag siya man ang manugtudlo sang kamatuoran. Kag kon mag-abot na siya isugid niya kon sin-o gid ako.

²⁷ Kag dapat magsugid man kamo *parte sa akon* tungod kay kaupod ko kamo halin pa sang una.

16

¹ “Ginasugid ko nga daan sa inyo ini nga mga butang agod *bisan ano pa ang matabo sa ulihi* indi madula ang inyo pagtuo sa akon.

² Indi na nila kamo pagpasudlon sa ila mga simbahan, kag magaabot ang tion nga ang bisan sin-o nga magpatay sa inyo magahunahuna nga nagaalagad siya sa Dios.

³ Himuon nila ini sa inyo tungod kay wala sila makakilala sa Amay ukon sa akon.

⁴ Pero gasugid ko ini sa inyo para kon mag-abot na ang tion nga himuon nila *ini sa inyo*, madumduman ninyo nga ginpaandaman ko na kamo nga daan.

Ang Obra sang Espiritu Santo

“Ini nga mga butang wala ko ginsugid sa inyo sang una kay kaupod pa ninyo ako.

§ 15:25 Sal. 35:19; 69:4

⁵ Pero karon mabalik na ako sa nagpadala sa akon kag wala gid sing may nagapamangkot bisan isa sa inyo kon diin ako makadto.

⁶ Karon nga ginsugiran ko na kamo, nagakasubo gid kamo.

⁷ Pero sa pagkamatuod, mas maayo para sa inyo nga maghalin ako diri, kay kon indi ako maghalin, ang Manugbulig indi mag-abot sa inyo. Pero kon maghalin ako, ipadala ko siya diri sa inyo.

⁸ Kag kon mag-abot na siya diri sa kalibutan ipakita niya sa mga tawo nga sila mga makasasala kag ako amo ang matarong. Kag ipakita man niya nga ang Dios magasentensya sa ila.

⁹ Ipakita niya sa mga tawo nga sila mga makasasala, tungod kay wala sila nagtuo sa akon.

¹⁰ Ipakita niya nga ako ang matarong, tungod kay makadto ako sa Amay kag indi na kamo makakita sa akon.

¹¹ Ipakita man niya sa ila nga ang Dios magasentensya sa ila, kay nasentensyahan na *si Satanas nga amo* ang nagagahom sa sini nga kalibutan.

¹² “May madamo pa kuntani ako nga inugsugid sa inyo, ugaling indi pa kamo makaintiendi sini.

¹³ Pero kon mag-abot na ang Espiritu *Santo nga amo ang manugtudlo* sang kamatuoran, tudluan niya kamo sang tanan nga kamatuoran. Ang mga butang nga iya itudlo sa inyo indi halin sa iya, kundi kon ano ang iya nabatian amo ina ang iya isugid sa inyo. Isugid man niya sa inyo kon ano ang magakalatabo sa palaabuton.

¹⁴ Padunggan niya ako tungod kay ipaintiendi niya sa inyo ang akon mga ginpanudlo kag ginpanghimo.

¹⁵ Kay kon ano ang ginapanudlo sang Amay amo man ang sa akon. Amo ina nga nagsiling ako nga ang akon mga ginapanudlo ipaintiendi niya sa inyo.

Ang Kasubo Bayluhan sang Kalipay

¹⁶ “Indi na lang madugay kag indi na ninyo ako makita. Pero sa indi man madugay makita naman ninyo ako liwat.”

¹⁷ Nagpinamangkutanay ang iban sa iya mga sumulunod, “Ano bala ang buot niya silingon nga sa indi na lang madugay indi na naton siya makita, kag sa indi man madugay makita naman naton siya liwat? Kag nagsiling pa siya nga ini matabo tungod kay mabalik na siya sa Amay.

¹⁸ Ano bala ang iya buot silingon sa ‘indi na lang madugay’? Indi ta maintiendiha kon ano ang iya buot silingon.”

¹⁹ Nahibaluan ni Jesus nga gusto kuntani nila nga magpamangkot sa iya, gani nagsiling siya sa ila, “Nagsiling ako nga sa indi na lang madugay indi na ninyo ako makita, pero sa indi man madugay makita naman ninyo ako liwat. Indi bala nga amo ini kuntani ang inyo gusto nga ipamangkot sa akon?

²⁰ Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang *mga tawo sang kalibutan* magakalipay gid sa *matabo sa akon*, pero kamo magahibi sa kasubo. Pero ang inyo mga kasubo madula kag mabayluhan sang kalipay.

²¹ Pareho sa babayi nga nagapasakit tungod kay mabata na siya. Pero kon matawo na gani ang bata, malimtan na niya ang kasakit tungod sang

iya kalipay nga natawo na ang iya bata diri sa kalibutan.

²² Kamo pareho man sina. Karon nagakasubo kamo, pero magapakita pa ako liwat sa inyo kag magaawas gid ang inyo kalipay. Kag wala gid sing bisan sin-o nga makakuha sang sina nga kalipay.

²³ “Kag kon mag-abot na gani ina nga adlaw indi na kinahanglan nga magpamangkot pa kamo sang bisan ano sa akon. Sa pagkamatuod, ginasugid ko sa inyo nga ang Amay magahatag sa inyo sang bisan ano nga inyo pangayuon sa iya sa akon ngalan.*

²⁴ Hasta subong wala pa kamo makapangayo sang bisan ano sa akon ngalan. Pangayo kamo para makabaton kamo, kag para mangin bug-os ang inyo kalipay.

Gindaog ni Jesus ang Kalibutan

²⁵ “Ginasugid ko ini nga mga butang sa inyo paagi sa mga paanggid. Pero magaabot ang tion nga indi na ako maggamit sang mga paanggid, kundi ideretso ko na nga isugid sa inyo ang parte sa Amay.

²⁶ Kon mag-abot na ina nga adlaw, kamo mismo ang magapangayo sa Amay sa akon ngalan. Indi na kinahanglan nga ako pa ang magapangayo sa Amay para sa inyo.

²⁷ Kay ang Amay mismo nagahigugma sa inyo tungod kay nagahigugma kamo sa akon, kag nagapati nga ako halin sa Dios.

* **16:23** sa akon ngalan: buot silingon, tungod nga kamo ara sa akon.

²⁸ Halin ako sa Amay kag nagkadto ako diri sa kalibutan. Pero karon magahalín na ako sa sini nga kalibutan kag magabalik sa Amay.”

²⁹ Nagsiling dayon ang iya mga sumulunod, “Karon maathag na ang imo ginahambal kay wala ka na nagagamit sang mga paanggid.

³⁰ Karon sigurado na kami nga nahibaluan mo ang tanan nga butang, kay bisan gani nga wala kami nagapamangkot sa imo nahibaluan mo na nga daan ang amon mga ginahunahuna. Gani nagapati kami nga ikaw halin gid man sa Dios.”

³¹ Nagsabat si Jesus sa ila, “Ti, nagatuo na kamo subong *sa akon*?

³² Pero magaabot ang tion kag nag-abot na gani subong nga magabululag kamo kag magapalauli, kag bayaan ninyo ako nga nagaisahanon lang. Pero bisan bayaan ninyo ako may kaupod gi-hapon ako tungod kay kaupod ko ang Amay.

³³ Ginasugid ko ini nga mga butang sa inyo para may kalinong kamo tungod sa inyo pagtuo sa akon. Paantuson kamo sang *mga tawo sang* kalibutan, pero indi kamo magkahadlok tungod kay gindaog ko na sila.”

17

Nagpangamuyo si Jesus Para sa Iya mga Sumulunod

¹ Pagkahambal sadto ni Jesus, nagtangla siya sa langit kag nagsiling, “Amay, nag-abot na ang tion. Padunggi ang imo Anak para padunggan ka man sang imo Anak.

² Kay ginhatagan mo ako sing awtoridad nga maggahom sa tanan nga tawo, para mahatagan ko

sang kabuhi nga wala sing katapusan ang tanan nga tawo nga imo ginhatag sa akon.

³ Kag amo ini ang kabuhi nga wala sing katapusan: nga ang mga tawo magkilala sa imo nga amo lamang ang matuod nga Dios kag magkilala man sa akon nga imo pinadala nga hari.

⁴ Ginpadunggan ko ikaw diri sa kalibutan tungod kay natapos ko na ang imo ginpahimo sa akon.

⁵ Gani karon Amay, padunggi ako dira sa imo presensya. Ihatag sa akon ang dungog nga akon man anay sang dira pa ako sa imo sa wala mo pa matuga ang kalibutan.

⁶ “Ginpakilala ko ikaw sa mga tawo nga imo ginpili sa kalibutan kag ginhatag sa akon. Imo sila anay kag ginhatag mo sila sa akon, kag gintuman nila ang imo mga sugo.

⁷ Karon nahibaluan na nila nga ang tanan nga imo ginhatag sa akon sa imo naghaling.

⁸ Kon ano ang imo gintudlo sa akon amo man ang akon gintudlo sa ila, kag ginbaton nila ini. Kag nahibaluan nila nga matuod gid man nga sa imo ako naghaling. Kag nagapati sila nga ikaw ang nagpadala sa akon.

⁹ “Nagapangamuyo ako para sa ila. Ini nga pangamuyo indi para sa *mga tawo sang* kalibutan, kundi para sa mga tawo nga imo ginhatag sa akon, tungod kay ini sila imo.

¹⁰ Ang tanan nga tawo nga akon, imo, kag ang tanan nga imo, akon man. Kag ginapadunggan nila ako.

¹¹ Karon mabalik na ako sa imo kag indi na ako magtiner sa sini nga kalibutan. Pero sila mabilin pa diri sa kalibutan. O balaan nga Amay, paagi sa

imo gahom nga imo ginhatag sa akon bantayi ini nga mga tawo para sila tanan mangin isa pareho nga ikaw kag ako isa.

¹² Sang kaupod pa nila ako ginbantayan ko sila paagi sa imo gahom nga ginhatag mo sa akon. Ginbantayan ko sila, kag wala gid sing may nadula sa ila, luwas lang sa tawo nga madula gid man para matuman ang Kasulatan.

¹³ Karon mabalik na ako dira sa imo. Ini nga mga butang ginasugid ko na nga daan *sa ila* samtang diri pa ako sa kalibutan para malipay gid sila pareho sa akon.

¹⁴ Gintudlo ko sa ila ang imo ginpatudlo sa akon. Gindumtan sila sang *mga tawo sang* kalibutan. Kay indi na sila iya sang kalibutan, pareho man sa akon nga indi iya sang kalibutan.

¹⁵ Wala ako nagapangabay nga kuhaon mo na sila diri sa kalibutan, kundi nga apinan mo sila kontra kay Satanas.

¹⁶ Indi sila iya sang kalibutan, pareho man sa akon nga indi iya sang kalibutan.

¹⁷ Iseparar sila para mangin imo paagi sa kamatuoran; ang imo pulong amo ang kamatuoran.

¹⁸ Ginpadala mo ako diri sa kalibutan, gani ginapadala ko man sila *nga magpanudlo sa mga tawo diri* sa kalibutan.

¹⁹ Tungod sa ila ginahalad ko sa imo ang akon kaugalingon, para mangin imo man sila paagi sa kamatuoran.

²⁰ “Indi lang ang ini nga mga tawo nga nagatuo sa akon ang akon ginapangamuyuan, kundi pati man ang mga tawo nga magatuo sa akon sa ulihi paagi sa mga pagpanudlo sang mga nagatuo sa

akon.

²¹ Ginapangamuyo ko sa imo nga sila tanan mangin isa, pareho man sa aton nga isa lang. Kag kon paano nga ikaw, Amay, ari sa akon kag ako ara sa imo, kabay pa nga sila ari man sa aton para ang *mga tawo sang* kalibutan magatuo nga ikaw amo ang nagpadala sa akon.

²² Ginhatagan ko sila sing kadungganan nga pareho man sang ginhatag mo sa akon, para mangin isa sila pareho man sa aton nga isa lang.

²³ Ako ara sa ila kag ikaw ari sa akon, para mangin isa gid sila, kag sa sini nga paagi mahibaluan sang *mga tawo sang* kalibutan nga ikaw amo ang nagpadala sa akon. Kag mahibaluan man nila nga ginapalangga mo ang mga tumuluo pareho sang imo pagpalangga sa akon.

²⁴ “Amay, gusto ko nga ang ini nga mga tawo nga imo ginhatag sa akon mangin kaupod ko kon diin ako, para makita man nila ang akon gahom, ang gahom nga imo ginhatag sa akon, tungod kay palangga mo ako bisan sa wala pa matuga ang kalibutan.

²⁵ Matarong nga Amay, ang *mga tawo sang* kalibutan wala makakilala sa imo. Pero ako nakakilala sa imo, kag ini sila nga akon mga kaupod nakahibalo nga ikaw amo ang nagpadala sa akon.

²⁶ Ginpakilala ko ikaw sa ila, kag ipakilala ko pa gid ikaw para ang imo paghigugma sa akon mangin ara man sa ila, kag para ako man mangin ara sa ila.”

Ang Pagdakop kay Jesus

(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-52; Luc. 22:47-53)

¹ Pagkatapos pangamuyo ni Jesus, naglakat siya dayon kaupod sang iya mga sumulunod kag nagtabok sila sa Kidron nga ililigan sang tubig. Didto sila nagkadto sa lugar nga sa diin may talmnan *sang mga kahoy nga olibo*.

² Kabisado na nga daan ni Judas nga traidor ang ini nga lugar, kay permi didto nagatilipon si Jesus kag ang iya mga sumulunod.

³ Gani nagkadto didto si Judas nga may dala nga *Romanhon nga* mga soldado pati mga guwardya sa templo nga ginsugo sang mga manugdumala nga mga pari kag sang mga Pariseo. May dala sila nga mga sulo kag mga parol, kag mga armas.

⁴ Nahibaluan ni Jesus ang tanan nga matabo sa iya, gani ginsugata niya sila kag ginpamangkot, “Sin-o bala ang inyo ginapangita?”

⁵ Nagsabat sila, “Si Jesus nga taga-Nazaret.” Nagsiling si Jesus sa ila, “Ako si Jesus.”

Si Judas nga traidor didto man nagatindog kaupod sang mga tawo nga nagapangita kay Jesus.

⁶ Pagsiling ni Jesus nga siya amo ang ila ginapangita, nag-isol sila kag nagkalatumba sa duta.

⁷ Ginpamangkot liwat sila ni Jesus kon sin-o gid ang ila ginapangita. Nagsiling sila liwat, “Si Jesus nga taga-Nazaret.”

⁸ Nagsiling si Jesus sa ila, “Indi bala nga ginsilingan ko na kamo nga ako? Gani kon ako gid man ang inyo ginapangita, pabay-i lang ninyo nga maghalin ining akon mga kaupod.”

⁹ (Ginhambal niya ini para matuman ang iya ginsiling sa Amay, “Wala gid sing may nadula

bisan isa sa imo ginhatag sa akon.”*)

¹⁰ Karon, si Simon Pedro may dala nga espada. Gin-gabot niya ini kag ginlabo ang ulipon sang pangulo nga pari, kag nautod ang iya tuo nga dulungan. Ang ngalan sang ulipon amo si Malcus.

¹¹ Nagsiling si Jesus kay Pedro, “Ibalik sa tagob ang imo espada. Nagahunahuna ka bala nga indi ko pag-antuson ang mga ginapaantos sang Amay sa akon?”

Gindala si Jesus kay Anas

¹² Gindakop si Jesus sang *Romanhon* nga mga soldado nga ginpangunahan sang ila kapitan, kag kaupod man sang mga guwardya nga mga Judio. Gin-gapos nila siya

¹³ kag gindala anay kay Anas nga ugangan ni Caifas. Si Caifas nga ini amo ang pangulo nga pari sadto nga tuig.

¹⁴ Siya man ang nagsiling sa *kapareho niya nga mga lider* sang mga Judio nga mas maayo nga isa lang ka tawo ang mapatay para sa ila nasyon.

Ginpanginwala ni Pedro si Jesus

(Mat. 26:69-70; Mar. 14:55-64; Luc. 22:66-71)

¹⁵ Si Simon Pedro kag ang isa pa ka sumulunod nagsunod man didto kay Jesus. Ini nga sumulunod kilala sang pangulo nga pari, gani nakasulod siya sa ugsaran sang pangulo nga pari kaupod ni Jesus.

¹⁶ Pero si Pedro nabilin didto sa guwa sa may puwertahan. Karon, ato nga sumulunod nga kilala sang pangulo nga pari nagbalik didto sa guwa

* **18:9** Juan 6:39

kag ginhambalan niya ang babayi nga nagabantay didto sa puwertahan, kag ginpasulod niya si Pedro.

¹⁷ Nagsiling ang babayi kay Pedro, “Indi bala nga ikaw isa man sa mga sumulunod sang sina nga tawo?” Nagsabat si Pedro, “Indi ah!”

¹⁸ Matugnaw sadto, gani nagdabok sang kalayo ang mga ulipon kag ang mga guwardya kag nagtindog sila sa palibot sang dabok para magpainit-init. Nagtindog man didto si Pedro kag nagpainit-init.

*Gin-imbistigar si Jesus sang Pangulo nga Pari
(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Luc. 22:66-71)*

¹⁹ Karon, ginpamangkot si Jesus sang pangulo nga pari parte sa iya mga sumulunod kag sa iya ginapanudlo.

²⁰ Nagsabat si Jesus, “Indi sa sekreto ang akon ginatudlo sa mga tawo. Kay nagpanudlo ako mismo sa mga simbahan kag sa templo nga sa diin nagatilipon ang tanan nga Judio. Wala ako sing may gintudlo sa sekreto.

²¹ Ti ngaa ako ang inyo ginapamangkot? Pamangkuta ninyo ang mga tawo nga nakabati sa akon, kay nahibaluan nila kon ano ang akon gintudlo sa ila.”

²² Pagkahambal sadto ni Jesus, gintampa siya sang isa sa mga guwardya nga nagatindog malapit sa iya. Kag siling niya, “Amo bala ina ang panabat mo sa pangulo nga pari?”

²³ Nagsiling si Jesus sa iya, “Kon ang sabat ko malain, magsiling ka kon diin sadto ang malain. Pero kon husto ang akon ginsiling, ti ngaa gintampa mo ako?”

²⁴ Karon, si Jesus nga nagapos pa ginpadala dayon ni Anas kay Caifas nga pangulo nga pari.

Ginpanginwala Liwat ni Pedro si Jesus

(Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luc. 22:58-62)

²⁵ Samtang nagatindog pa si Simon Pedro nga nagapainit-init *malapit sa kalayo*, ginpamangkot siya sang mga tawo, “Indi bala nga ikaw isa man sa mga sumulunod sang sina nga tawo?” Nagpanginwala liwat si Pedro kag nagsiling, “Indi ah!”

²⁶ Karon, ang isa didto sa mga ulipon sang pangulo nga pari paryente sang tawo nga ang iya dulungan gintigbas ni Pedro. Nagsiling siya, “Indi bala nga ikaw atong nakita ko nga kaupod niya didto sa talamnan *sang mga kahoy nga olibo?*”

²⁷ Pero nagpanginwala liwat si Pedro. Kag dayon nagpamalo ang manok.

Gindala si Jesus kay Pilato

²⁸ Halin kay Caifas gindala nila si Jesus didto sa palasyo sang Gobernador. Kaagahon na sadto. Wala nagsulod ang mga Judio sa palasyo tungod kay suno sa ila mga pagsulundan, nga kon magsulod sila sa balay sang indi Judio, indi na sila pagtugutan nga magkaon sang panyapon nga para sa Piesta sang Paglabay sang Anghel.

²⁹ Gani si *Gobernador Pilato*[†] amo ang nagguwa didto sa ila kag nagpamangkot kon ano ang ila akusasyon kontra kay Jesus.

[†] **18:29** *Pilato*: Ang Romanhon nga gobernador sang Judea, Samaria, kag Idumea.

³⁰ Nagsabat sila, “Kon wala siya sing may nahimo nga malain wala namon siya kuntani gindala diri sa imo.”

³¹ Nagsiling si Pilato sa ila, “Dal-a ninyo siya kag kamo ang maghukom sa iya suno sa inyo kasuguan.” Nagsabat ang mga Judio, “Pero wala kami ginatugutan nga magsentensya sing kamatayon sa tawo.”

³² (Natabo ini para matuman ang ginsiling ni Jesus kon ano nga klase sang kamatayon ang iya pagaagyan.)

³³ Gani nagsulod liwat si Pilato sa palasyo kag gintawag si Jesus kag ginpamangkot, “Ikaw bala ang hari sang mga Judio?”

³⁴ Nagsabat si Jesus, “Imo gid bala ina nga pamangkot, ukon ginsugiran ka lang sang iban parte sa akon?”

³⁵ Nagsiling si Pilato, “Ano ang dumdom mo sa akon, Judio? Ang imo mga kasimanwa kag ang ila manugdumala nga mga pari amo ang nagdala sa imo diri sa akon. Ano gid bala ang nahimo mo?”

³⁶ Ginsabat siya ni Jesus, “Ang akon ginharian wala diri sa sining kalibutan. Kon ang akon ginharian diri sa sining kalibutan, kuntani nagpakig-away ang akon mga alagad para indi ako madakop sang mga Judio. Pero sa pagkamatuod, ang akon ginharian wala diri sa sining kalibutan.”

³⁷ Gani nagsiling si Pilato sa iya, “Kon amo, hari gali ikaw!” Ginsabat siya ni Jesus, “Husto ang imo ginsiling nga hari ako. Kag ang kabangdanan nga nagkadto ako diri sa kalibutan kag nagpakatawo, para isugid ko sa mga tawo ang kamatuoran. Kag

ang tanan nga gusto makahibalo sang kamatuoran nagapamati sa akon.”

³⁸ Nagpamangkot dayon si Pilato, “Ti ano bala ang kamatuoran?”

Ginsentensyahan si Jesus nga Patyon

(Mat. 27:15-31; Mar. 15:6-20; Luc. 23:13-25)

Pagkahambal sadto ni Pilato, nagguwa siya liwat didto sa mga Judio kag nagsiling sa ila, “Wala ako sing may nakita nga sala sa sini nga tawo.

³⁹ Indi bala nga kinabatasan ninyo nga kada Piesta sang Paglabay sang Anghel nagapangayo kamo sa akon sang isa ka priso nga akon buy-an? Gani gusto bala ninyo nga buy-an ko ang hari sang mga Judio?”

⁴⁰ Nagsabat ang mga tawo nga nagasinggit, “Indi siya, kundi si Barabas!” (Si Barabas nga ini isa ka tulisan.‡)

19

¹ Gani ginpakuha ni Pilato si Jesus kag ginpalatigo niya siya.

² Pagkatapos naghimo dayon ang mga soldado sing korokorona nga tunukon kag ginbutang sa ulo ni Jesus. Ginpasuksukan man nila siya sing kapa nga granate,

³ kag isa-isa sila nga nagpalapit sa iya nga nagasing, “Mabuhay ang Hari sang mga Judio.” Kag gintampa nila siya dayon.

⁴ Nagguwa liwat si Pilato didto sa mga tawo kag nagsiling, “Tan-awa, kay paguwaon ko siya diri

‡ **18:40** tulisan: ukonkag *rebelde sa gobyerno*

liwat sa inyo para ipakita sa inyo nga wala gid ako sing may nakita nga sala sa iya.”

⁵ Gani nagguwa si Jesus nga may korokorona nga tunukon kag may kapa nga granate. Nagsiling dayon si Pilato sa ila, “Tan-awa ninyo siya!”

⁶ Pagkakita sa iya sang manugdumala nga mga pari kag sang mga guwardya, nagsinggit sila, “Ilansang siya sa krus! Ilansang siya sa krus!” Nagsiling si Pilato sa ila, “Bahala kamo, kuhaa ninyo siya kag kamo ang maglansang sa iya sa krus, kay para sa akon wala gid ako sing may nakita nga sala sa iya.”

⁷ Nagsabat ang mga Judio, “May kasuguan kami, kag suno sa amon kasuguan, ini nga tawo dapat nga patyon, kay nagasiling siya nga Anak kuno siya sang Dios.”

⁸ Pagkabati sadto ni Pilato, hinadlukan pa gid siya tapat.

⁹ Gani gindala niya liwat si Jesus sa sulod sang palasyo kag ginpamangkot kon taga-diin gid siya. Pero wala nagsabat si Jesus.

¹⁰ Gani nagsiling si Pilato sa iya, “Ngaa indi ka magsabat sa akon? Wala ka bala kahibalo nga may awtoridad ako sa paghilway sa imo ukon sa pagpalansang sa imo sa krus?”

¹¹ Ginsabat siya ni Jesus, “Wala ka gid sing may mahimo sa akon kon wala ka paghatagi sang Dios sang awtoridad. Gani mas dako pa ang sala sang tawo nga nagtugyan sa akon diri sa imo.”

¹² Pagkabati sadto ni Pilato nagpangita pa gid siya sing paagi nga mabuy-an si Jesus. Ugaling nagsinggit ang mga Judio, “Kon buy-an mo siya,

indi ka abyan sang Emperador. Kay ang bisan sino nga nagapakahari kaaway sang Emperador.”

¹³ Pagkabati sadto ni Pilato, gindala niya si Jesus sa guwa kag nagpungko siya sa hukmanan, didto sa lugar nga ginatawag, “Ang Plataporma nga Bato,” (kon sa Hebreo *nga linguahe*, “Gabbata”).

¹⁴ Mga alas dose gid sadto sang udto kag bisperas* sang Piesta sang Paglabay sang Anghel. Nagsiling si Pilato sa mga Judio, “Ari na ang inyo hari.”

¹⁵ Nagsinggit sila dayon, “Patya siya! Patya siya! Ilansang siya sa krus!” Gani nagpamangkot si Pilato sa ila, “Gusto bala ninyo nga ipalansang ko sa krus ang inyo hari?” Nagsabat ang manugdumala nga mga pari, “Wala na kami sing iban pa nga hari kundi ang Emperador lang!”

¹⁶ Gani gintugyan ni Pilato sa ila si Jesus para ilansang sa krus.

Ginlansang si Jesus sa Krus

(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43)

Gani gindala si Jesus sang mga soldado

¹⁷ kag nagguwa sila sa siyudad. Ginpapas-an nila kay Jesus ang iya krus pakadto sa lugar nga ginatawag, “Lugar sang Bagol,”† (kon sa Hebreo ginatawag nga “Golgota”).

¹⁸ Didto nila siya ginlansang sa krus. May duha man ka tawo nga ila gindungan lansang sa iya; ang isa sa wala kag ang isa sa tuo, kag si Jesus sa tunga nila.

* **19:14** *bisperas*: sa iban nga Bisaya, *disperas* † **19:17** *Lugar sang Bagol*: siguro tungod nga ang lugar daw dagway sang bagol ukon tungod nga madamo ang ginpamatay didto.

¹⁹ Nagpasulat si Pilato sang isa ka karatula kag ginpabutang niya ini sa krus *ni Jesus*. Amo ini ang nakasulat:

SI JESUS NGA TAGA-NAZARET, ANG HARI SANG MGA
JUDIO.

²⁰ Nasulat ini sa *mga linguahe* nga Hebreo, Latin kag Griego, kag madamo nga Judio ang nakabasa sini, tungod kay ang lugar nga ginlansangan kay Jesus malapit lang sa siyudad.

²¹ Nagsiling ang manugdumala nga mga pari sang mga Judio kay Pilato, “Kuntani indi ‘Ang Hari sang mga Judio’ ang imo ginpasulat, kundi ‘Ini nga tawo nagasiling nga siya kuno amo ang Hari sang mga Judio.’”

²² Nagsabat si Pilato, “Kon ano ang akon ginpasulat indi na ninyo pagliwatan.”

²³ Sang nalansang na sang mga soldado si Jesus sa krus, ginkuha nila ang iya bayo kag ginpartida sa apat ka parte, kada soldado isa ka parte. Ginkuha man nila ang iya pangsulod nga bayo nga hinabol nga wala sing tinahian.

²⁴ Nagsiling ang mga soldado sa isa kag isa, “Indi ta lang ini pagpartidahon, kundi gabot-gabutan ta kon sin-o ang makakuha sini.” Ini natabo para matuman ang ginasiling sang Kasulatan:

“Ginpartida nila ang akon mga bayo

kag gin-gabot-gabutan nila ang akon pangsulod nga bayo.”[‡]

Kag amo gani ang ginhimo sang mga soldado.

²⁵ Didto malapit sa krus ni Jesus nagatindog ang iya iloy, ang utod sang iya iloy, si Maria nga asawa ni Clopas, kag si Maria nga taga-Magdala.

[‡] **19:24** Sal. 22:18

²⁶ Pagkakita ni Jesus sa iya iloy kag sa iya pinalangga nga sumulunod nga nagatindog didto, nagsiling siya sa iya iloy, “Babayi, § kabiga siya nga imo anak.”

²⁷ Nagsiling man siya dayon sa iya sumulunod, “Kabiga siya nga imo iloy.” Kag halin sadto, ang iloy ni Jesus didto na nag-estar sa balay sang ato nga sumulunod.

Ang Pagkapatay ni Jesus

²⁸ Nahibaluan ni Jesus nga tapos na ang tanan, kag para matuman ang Kasulatan nagsiling siya, “Ginauhaw ako.”

²⁹ May isa didto ka suludlan nga puno sang maaslom nga bino. Gani gintusmog nila ang espongha sa bino kag gintakod dayon nila sa *punta sang* sanga sang isopo kag ginduhol sa baba ni Jesus.

³⁰ Sang masupsop niya ang bino, nagsiling siya dayon, “Tapos na!” Dayon nagduko siya kag nabugto ang iya ginhawa.

Ginbuno ang Kilid ni Jesus

³¹ Bisperas sadto sang piesta. Kag indi gusto sang mga Judio nga ang mga bangkay sang mga tawo nga ginlansang sa krus magpabilin didto sa krus tungod kay ang sunod nga adlaw, Adlaw nga Inugpahuway. Kag importante gid ini nga adlaw para sa mga Judio, kay natuon sa piesta. Gani ginpangabay nila kay Pilato nga kon mahimo

§ **19:26 Babayi:** Indi klaro kon ngaa gintawag ni Jesus ang iya iloy nga “Babayi,” pero wala ini siguro nagakahulugan nga wala niya ginatahod ang iya iloy.

pamalion ang mga batiis sang mga tawo nga ginlansang sa krus *para madali sila magkalamatay*, kag para mapanguha dayon ang ila mga bangkay.

³² Gani nagkadto didto ang mga soldado kag ginpamali nila ang mga batiis sang duha ka tawo nga ginlansang kaupod ni Jesus.

³³ Pero pag-abot nila kay Jesus, nakita nila nga patay na siya, gani wala na lang nila pagbalia ang iya mga batiis.

³⁴ Pero ang ginhimo sang isa sa mga soldado, ginhimo niya ang kilid ni Jesus sing bangkaw, kag sa gilayon nag-ilig ang dugo kag tubig.

³⁵ Matuod ini nga mga hitabo tungod kay nakita ko mismo. Gani nahibaluan ko nga ang akon ginsulat nga ini matuod, kag ginsulat ko ini para magtuo man kamo.*

³⁶ Ini natabo para matuman ang nasulat sa Kasulatan nga nagasiling, “Wala gid sing bisan isa ka tul-an nga mabali sa iya.”†

³⁷ Kag may nasulat pa gid sa Kasulatan nga nagasiling, “Tan-awon nila ang tawo nga ila ginhuno.”‡

Ang Paglubong kay Jesus

(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56)

³⁸ Pagkatapos sadto, nagkadto si Jose nga taga-Arimatea kay Pilato kag nagpangabay nga kon

* **19:35** sa literal, *Kag ang nakakita sini nagpamatuod, kag ang iya pamatuod matuod, kag nakahibalo siya nga nagasiling siya sing matuod, para makatuo man kamo.* Nagapati ang kalabanan sang mga eksperto sa Biblia nga si Juan nga nagsulat sini nga libro nagatumbong sa iya kaugalingon sa sini nga bersikulo. † **19:36** Exo. 12:46; Num. 9:12; Sal. 34:20 ‡ **19:37** Zac. 12:10

mahimo tugutan siya nga kuhaon niya ang bangkay ni Jesus didto sa krus. (Si Jose nga ini isa sa mga sumulunod ni Jesus, pero sa sekreto lang kay nahadlok siya sa mga *lider sang mga Judio*.) Gintugutan siya ni Pilato, gani ginkuha niya ang bangkay ni Jesus.

³⁹ Nag-upod man sa iya si Nicodemus. (Si Nicodemus nga ini nagkadto anay kay Jesus isa sadto ka gab-i.) May dala siya nga pahamot nga ginmiksila nga mira kag aloe, nga mga 45 ka kilo.

⁴⁰ Ginkuha nila ang bangkay ni Jesus kag ila ini ginsamburan sang mga tela nga linen upod sang mga pahamot. Kay amo ini ang kinabatasan sang mga Judio kon maglubong sang patay.

⁴¹ Didto sa lugar nga sa diin ginlansang si Jesus may katamnan, kag didto may isa ka bag-o nga lulubngan nga gin-guhab sa banglid§ nga wala pa gid malubngi.

⁴² Kag tungod nga preparasyon sadto sang mga Judio *para sa Adlaw nga Inugpahuway*, kag tungod kay malapit man lang ato nga lulubngan, didto na lang nila ginlubong si Jesus.

20

Ang Pagkabanhaw ni Jesus

¹ Aga pa gid sang adlaw nga Domingo, nagkadto si Maria nga taga-Magdala didto sa lulubngan. Pag-abot niya didto, nakita niya nga ang takop nga bato wala na didto sa puwertahan sang lulubngan.

§ 19:41 *lulubngan nga gin-guhab sa banglid: sa English, tomb*

² Gani nagdalagan siya pakadto kay Simon Pedro kag sa sumulunod nga palangga ni Jesus. *Pag-abot niya sa ila*, nagsiling siya, “Ginkuha nila ang Ginoo sa lulubngan, kag wala kami kahibalo kon diin nila siya ginbutang!”

³ Gani nagkadto si Pedro kag ato nga sumulunod didto sa lulubngan.

⁴ Nagdalagan sila nga duha, pero mas madasig ang isa sang sa kay Pedro. Gani una siya nga nakaabot sa lulubngan.

⁵ Pag-abot niya didto nagduko siya kag naglingling kag nakita niya ang mga tela nga linen *nga ginputos kay Jesus*, pero wala siya nagsulod.

⁶ Dugay-dugay nag-abot man si Simon Pedro, pero nagderetso siya sulod sa lulubngan. Nakita niya ang mga tela

⁷ kag ang panyo nga ginputos sa ulo ni Jesus. Nakabaruron* ang panyo sa isa ka lugar nga separar sa mga tela.

⁸⁻⁹ Nagsulod man dayon ang sumulunod nga una nag-abot, kag nakita man niya *ang mga butang sa sulod*. Bisan wala pa sila makaintiendi sang ginasiling sang Kasulatan nga kinahanglan mabanhaw si Jesus, nagpati siya sa sadto nga oras *nga nabanhaw si Jesus*.

¹⁰ Kag nagpulì dayon ang duha ka sumulunod.

Nagpakita si Jesus kay Maria nga taga-Magdala (Mat. 28:9-10; Mar. 16:9-11)

¹¹ Karon, si Maria nagatindog pa didto sa guwa sang lulubngan nga nagahibi. Samtang nagahibi

* **20:7** *Nakabaruron*: ukon, *Napiud*

siya, nagduko siya kag naglingling sa sulod sang lulubngan.

¹² Nakita niya nga may duha ka anghel didto sa sulod nga nagabayong sing puti. Didto sila nagapungko sa ginbutangan sang bangkay ni Jesus. Ang isa sa may ulohan dampi kag ang isa sa may tiilan dampi.

¹³ Ginpamangkot sang mga anghel si Maria, “Ngaa nagahibi ka?” Nagsabat si Maria, “Tungod kay may nagkuha sang bangkay sang akon Ginoo kag wala ako kahibalo kon diin nila ginbutang!”

¹⁴ Pagkahambal niya sadto nagbalikid siya dayon kag nakita niya si Jesus nga nagatindog, pero wala niya nakilala nga si Jesus gali ato.

¹⁵ Nagpamangkot si Jesus sa iya, “Ngaa nagahibi ka? Sin-o bala ang imo ginapangita?” Ang huna-huna ni Maria nga si Jesus amo ang manug-atipan sang mga tanom didto. Gani nagsiling siya sa iya, “Kon ikaw ang nagkuha sa iya, abi sugiri ako kon diin mo siya ginbutang, kay kuhaon ko siya.”

¹⁶ Nagsiling si Jesus sa iya, “Maria!” Nag-atubang si Maria kay Jesus, kag naghambal sa Hebreo *nga linguahe*, “*Raboni!*” (Kon sa aton pa, “Manunudlo.”)

¹⁷ Nagsiling si Jesus sa iya, “Indi ka mag-uyat sa akon, kay wala pa ako makasaka pabalik sa Amay. Ang imo himuon, kadtuan mo ang akon mga utod kag sugiran mo sila nga masaka na ako pabalik sa akon Amay kag inyo man Amay, sa akon Dios kag inyo man Dios.”

¹⁸ Gani ginkadtuan ni Maria nga taga-Magdala ang mga sumulunod *ni Jesus* kag ginsugiran niya

dayon sila nga nakita niya ang Ginoo. Kag gin-sugid man niya sa ila ang ginbilin ni Jesus.

Nagpakita si Jesus sa Iya mga Sumulunod

¹⁹ Sang sirom na sadto nga adlaw nga Domingo, nagtilipon sa isa ka balay ang mga sumulunod. Kag tungod sa kahadlok sa mga *lider sang mga* Judio ginpangtrangkahan nila ang mga puwertahan sang balay nga ila ginatipunan. Nag-abot dayon si Jesus kag nagtindog didto sa tunga nila kag nagsiling, “Kabay pa nga ang kalinong ara sa inyo.”

²⁰ Pagkatapos niya hambal sini, ginpakita niya sa ila ang *mga pilas sa iya* mga kamot kag sa iya kilid. Kag nalipay gid ang mga sumulunod sang makita nila ang Ginoo.

²¹ Kag nagsiling liwat si Jesus sa ila, “Kabay pa nga ang kalinong ara sa inyo. Kon paano nga ang Amay nagpadala sa akon, ako magapadala man sa inyo.”

²² Kag ginhuypan niya dayon sila kag nagsiling, “Batuna ninyo ang Espiritu Santo.

²³ Kon patawaron ninyo ang mga sala ni bisan sin-o, ina ginpatawad na *sang Dios*. Pero kon indi ninyo pagpatawaron, ina wala ginpatawad *sang Dios*.”

Nagduda si Tomas

²⁴ Si Tomas nga ginatawag nga si Kapid, nga isa man sa dose *ka apostoles*, wala didto sang pag-abot ni Jesus.

²⁵ Gani ginsugiran siya sang iya kaupod nga mga sumulunod nga nakita nila ang Ginoo. Pero nagsiling si Tomas sa ila, “Kon indi ko makita ang

agi sang mga lansang sa iya mga kamot, kag kon indi ko matandog ang iya mga pilas, pati na ang *pilas sa iya kilid*, indi gid ako magpati.”

²⁶ Pagkaligad sang isa ka semana, nagtilipon liwat ang mga sumulunod ni Jesus sa balay nga ila ginatipunan, kag kaupod na nila si Tomas. Gintrangkahan nila ang mga puwertahan sang balay, pero nagsulod liwat si Jesus kag nagtindog didto sa ila tunga. Nagsiling siya sa ila, “Kabay pa nga ang kalinong ara sa inyo.”

²⁷ Dayon nagsiling siya kay Tomas, “Tomas, dali, tan-awa ang akon mga kamot. Tanduga *ang mga pilas*, pati na ang *pilas sa akon kilid*. Indi ka na magpangduhaduha, kundi magtuo ka na.”

²⁸ Nagsiling si Tomas kay Jesus, “Ginoo ko kag Dios ko!”

²⁹ Nagsiling dayon si Jesus sa iya, “Ti nagatuo ka na subong kay nakita mo na ako? Pero bulahan ang mga tawo nga nagatuo sa akon bisan wala nila ako makita.”

Ang Katuyuan sang sini nga Libro

³⁰ Madamo pa gid nga mga milagro ang ginpanghimo ni Jesus nga nakita mismo sang iya mga sumulunod nga wala masulat sa sini nga libro.

³¹ Pero ang mga nasulat diri ginsulat para magtuo kamo nga si Jesus amo ang Cristo, ang Anak sang Dios. Kag kon magtuo kamo sa iya[†] may kabuhi kamo *nga wala sing katapusan*.

21

Nagpakita si Jesus sa Pito ka Sumulunod

[†] **20:31** sa iya: sa literal, sa iya ngalan

¹ Pagkaligad sang pila ka adlaw, nagpakita liwat si Jesus sa iya mga sumulunod didto sa higad sang Dagat sang Tiberias. Amo ini ang natabo:

² Nagatilipon sila ni Simon Pedro, si Tomas nga ginatawag nga si Kapid, si Natanael nga taga-Cana nga sakop sang Galilea, ang mga anak ni Zebedee, kag may duha pa gid ka sumulunod ni Jesus.

³ Karon, nagsiling si Simon Pedro sa iya mga kaupod, “Mangisda ako.” Nagsiling man sila, “Maupod kami sa imo.” Gani nagsakay sila sa sakayan kag nagpalawod. Pero sa sadto nga gab-i wala gid sila sing may nakuha.

⁴ Sang manugbutlak na ang adlaw, nagtindog si Jesus sa baybayon. Pero wala kahibalo ang mga sumulunod nga si Jesus gali ato.

⁵ Nagsiling si Jesus sa ila, “Mga abyan, may nakuha bala kamo?” Nagsabat sila, “Wala gid.”

⁶ Nagsiling siya sa ila, “Ihulog ninyo ang inyo pukot sa tuo dampi sang sakayan, kag may makuha kamo.” Gani ginhulog nila didto ang ila pukot. Pagbatak nila indi na sila kadaog tungod sa kadamuon sang isda nga ila nakuha.

⁷ Nagsiling kay Pedro ang sumulunod nga palangga ni Jesus, “Ang Ginoo gali ato!” Pagkabati sini ni Simon Pedro, ginsuksok niya ang iya bayo nga iya gin-uba kag naglukso sa tubig *kag naglangoy pakadto kay Jesus*.

⁸ Ang iban nga mga sumulunod nga didto sa sakayan nagpahigad nga nagabutong sang pukot nga puno sang mga isda, kay ang ila kalayuon sa baybayon mga 50 lang ka dupa.

⁹ Sang nakatakas na sila, may nakita sila nga nagatumpok nga бага nga may ginasugba nga

isda kag may tinapay man.

¹⁰ Nagsiling dayon si Jesus sa ila, “Dala kamo diri sang pila ka isda nga inyo nakuha.”

¹¹ Gani nagsaka si Simon Pedro sa sakayan kag ginbutong niya pahigad ang pukot nga puno sang dalagko nga mga isda nga bali 153 ka bilog. Pero bisan pa sa kadamo sang ila nakuha, wala gid magisi ang pukot.

¹² Nagsiling si Jesus sa ila, “Dali kamo kag mag-pamahaw.” Wala gid sing bisan isa sa iya mga sumulunod nga nangisog sa pagpamangkot kon sin-o gid siya, kay nahibaluan nila nga siya amo ang Ginoo.

¹³ Ginkuha dayon ni Jesus ang tinapay kag gin-panghatag sa ila. Amo man ang iya ginhimo sa isda.

¹⁴ Ikatlo na ini ka beses nga nagpakita si Jesus sa iya mga sumulunod halin sang iya pagkabanhaw.

Si Jesus kag si Pedro

¹⁵ Pagkatapos nila pamahaw, nagsiling si Jesus kay Simon Pedro, “Simon nga anak ni Juan, ginahigugma mo bala ako labaw pa sa imo mga kaupod nga ini?” Nagsabat si Pedro, “Huo, Ginoo, nahibaluan mo nga ginahigugma ko ikaw.” Nagsiling si Jesus sa iya, “Atipana ang akon mga karnero.”

¹⁶ Nagsiling liwat si Jesus sa iya, “Simon nga anak ni Juan, ginahigugma mo bala ako?” Nagsabat siya liwat, “Huo, Ginoo, nahibaluan mo nga ginahigugma ko ikaw.” Nagsiling si Jesus sa iya, “Atipana ang akon mga karnero.”

¹⁷ Sa ikatlo ka beses nagsiling si Jesus, “Simon nga anak ni Juan, ano, ginahigugma mo bala ako?” Naglain buot ni Pedro tungod kay katatlo na ka beses nga ginpamangkot siya ni Jesus kon ginahigugma bala niya siya. Gani nagsiling si Pedro sa iya, “Ginoo, nahibaluan mo ang tanan, kag nahibaluan mo nga ginahigugma ko ikaw.” Nagsiling si Jesus sa iya, “Atipana ang akon mga karnero.

¹⁸ Sa pagkamatuod, sang bataon ka pa, ikaw mismo ang nagasuksok sang imo paha kag nagakadto sa kon diin ang imo gusto. Pero kon tigulang ka na gani, padupahon ka lang kag iban na ang magapasuksok sang paha sa imo, kag dalon ka dayon sa lugar nga indi mo gusto kadtuan.”

¹⁹ (Ginhambal ini ni Jesus para ipahibalo sa ila kon ano nga klase sang kamatayon ang maagyan ni Pedro, kag paagi sadto nga kamatayon madayaw niya ang Dios.) Dayon nagsiling si Jesus kay Pedro, “Sunod ka sa akon.”

Ang Palangga nga Sumulunod ni Jesus

²⁰ Pagbalikid ni Pedro nakita niya nga nagsunod sa ila ang palangga nga sumulunod ni Jesus. (Siya amo ang malapit gid kay Jesus sang nagapanyapon sila, kag amo ang nagpamangkot sa Ginoo kon sin-o ang magatraidor sa iya.*)

²¹ Pagkakita ni Pedro sa iya, nagsiling siya kay Jesus, “Ti paano siya ya Ginoo?”

²² Nagsiling si Jesus sa iya, “Kon gusto ko abi nga indi siya mapatay hasta sa akon pagbalik diri sa

* **21:20** *magatraidor sa iya: buot silingon, magatugyan sa iya sa iya mga kaaway*

kalibutan, ti, ano ang labot mo? Basta ikaw ya magsunod sa akon.”

²³ Gani naglapnag ang balita sa mga kauturan nga ang ato nga sumulunod indi mapatay. Pero wala nagsiling si Jesus nga indi siya mapatay, kundi ang iya ginsiling, “Kon gusto ko abi nga indi siya mapatay hasta sa akon pagbalik, ti, ano ang labot mo?”

²⁴ Siya amo ang sumulunod nga nagapamatuod nga matuod ang nasulat diri, kag siya mismo ang nagsulat sini. Kag nahibaluan ta nga ang iya ginasugid matuod.

²⁵ Madamo pa gid ang mga ginpanghimo ni Jesus nga kon isa-isahon sulat, siguro indi mag-igo sa bilog nga kalibutan ang tanan nga libro nga sulatan.

**Biblica® Libre Ang Pulong Sang Dios
Hiligaynon: Biblica® Libre Ang Pulong Sang Dios
(Bible) for the Philippines**

copyright © 1996, 2006, 2011, 2022 Biblica, Inc.

Language: Ilonggo

Contributor: Biblica, Inc.

Biblica® Libre Ang Pulong Sang Dios™

Copyright © 1996, 2006, 2011, 2022 sang Biblica, Inc.

Biblica® Open Hiligaynon Contemporary Bible™

Copyright © 1996, 2006, 2011, 2022 by Biblica, Inc.

Ang “Biblica”, kag ang Biblica logo mga trademark nga ginrehistro sang Biblica, Inc sa United States Patent and Trademark Office. Gin-gamit nga may permiso.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

Creative Commons License

Magamit sang tanan ini nga obra/translation paagi sa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Agod makita ang kopya sang ini nga license, bisitahi ang <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> ukon magpadala sang sulat sa Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Ang Biblica® amo ang trademark nga rehistrado para sa Biblica, Inc., ang paggamit sang sini (Biblica®) nga trademark ginakinahanglan sang permiso halin sa Biblica, Inc. Suno sa polisiya nga ginbutyag didto sa CC BY-SA license, mahimo nga kopyahon kag idistribute ining orihinal nga obra/translation basta nga ipabilin ang trademark nga Biblica® suno sa orihinal sini nga pagkasulat. Kon yara ikaw nga ginbag-o ukon ginhimo nga modipikasyon sa sini nga kopya, kinahanglan ipahibalo kon ano ini kag butangan sang sini nga impormasyon: “Ang orihinal nga obra/translation iya sang Biblica Inc. magamit ini nga wala sing bayad, bisitahi lang ang www.biblica.com kag ang open.bible.”

Ang impormasyon bahin sa copyright kinahanglan makita sa Title ukon copyright page sang obra/translation. Amo ini ang dapat masulat:

Biblica® Libre Ang Pulong Sang Dios™

Copyright © 1996, 2006, 2011, 2022 sang Biblica, Inc.

Biblica® Open Hiligaynon Contemporary Bible™

Copyright © 1996, 2006, 2011, 2022 by Biblica, Inc.

Ang “Biblica”, kag ang Biblica logo mga trademark nga ginrehistro sang Biblica, Inc sa United States Patent and Trademark Office. Gin-gamit nga may permiso.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

Kon may yara ikaw nga ginbag-o sa kopya, kinahanglan nga mahibal-an ini paagi sa paggamit sang pareho gihapon nga license (CC BY-SA).

Kon kinahanglan nga ipahibalo mo sa Biblica Inc., ang imo ginhimo nga pagbag-o ukon modipikasyon sa sini nga kopya, palihog bisitahi kami sa <https://open.bible/#feedback>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: “The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible.”

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Libre Ang Pulong Sang Dios™

Copyright © 1996, 2006, 2011, 2022 sang Biblica, Inc.

Biblica® Open Hiligaynon Contemporary Bible™

Copyright © 1996, 2006, 2011, 2022 by Biblica, Inc.

Ang “Biblica”, kag ang Biblica logo mga trademark nga ginrehistro sang Biblica, Inc sa United States Patent and Trademark Office. Gin-gamit nga may permiso.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/#feedback>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files dated 3 May 2025

84488a6a-84c1-596e-af6b-5a0f432656b4